

uniek

AR realiseert

8 Nieuw hoofd
nutritie
Rob Schurink

14 Nieuwe lijn
erfdiervoeders

18 Streptokok
terug in je hok

34 Tips
bouwplan 2026

Voorwoord

Beste leden,

Een jaar geleden schreef ik dat de formatie van het nieuwe kabinet bijna was afgerond. Helaas is dat kabinet alweer gevallen. Ook voor de agrarische sector is dit jammer. Er liggen immers belangrijke dossiers waarover besluiten genomen moeten worden.

Het is te hopen dat het demissionair kabinet met name op het stikstofdossier toch voortgang kan boeken. De ingezette koers van minister Wiersma met meer nadruk op doelsturing is denk ik een goed uitgangspunt. Het geeft immers iedere ondernemer de ruimte om daar zijn of haar eigen keuzes in te maken.

Binnen onze coöperatie loopt de voer-omzet erg goed door. In de eerste vijf periodes van 2025 hebben we ruim 5% meer voer geleverd dan in 2024. Een heel mooie prestatie in de huidige markt, waarbij de uitdaging groot blijft om dit vast te kunnen houden. Binnen het pluimveesegment is de groei ongekend goed, bij varkens zien we - ondanks behoorlijk wat stoppers - ook een mooie groei. Bij rundvee is de omzet stabiel, gecorrigeerd naar het wegvallen van de loonproductie. We zien in de markt nog steeds bedrijven die, ondanks dat zij zich hadden ingeschreven om te stoppen, toch doorgaan met de bedrijfsvoering. De oorzaak is meestal de onduidelijkheid over wat er in de toekomst mogelijk is met betrekking tot de vergunningen.

Bij Plant loopt de omzet meststoffen goed door; wel is de omzet gewas-beschermingsmiddelen lager dan vorig jaar door een lagere schimmeldruk en het wegvallen van een belangrijke insecticide. Daarnaast wordt er hard doorgewerkt aan de integratie van P.G. Kusters binnen AR. Door de drukte van het seizoen is de integratie iets naar achter geschoven. Eind dit jaar hopen we de integratie volledig te hebben afgerond. De Welkoop-winkels hadden een wat moeizame start door de ongunstige weersomstandigheden. Inmiddels is de omzet weer mooi op peil en lopen de winkels wat voor op vorig jaar.

In de laatste vergadering van de raad van commissarissen is onder andere besloten om twee personen van de fabriek in Wageningen te vervangen. De oude zijn technisch aan vervanging toe. Door deze investering neemt de bedrijfszekerheid toe, verbetert de kwaliteit, wordt de kostprijs lager en krijgen we meer productiecapaciteit. Dat laatste komt goed van pas omdat onze fabrieken erg vol zitten en we zo zelf kunnen blijven voorzien in een groeiende vraag.

Begin juni heeft de raad van commissarissen samen met de directie een verdiepingssessie gehad over de webshops van AR (Paardenvoer.nl en ARwebshop.nl). Beide webshops maken jaar na jaar een ongekende groei door en ook de klanttevredenheid is zeer hoog. Via de webverkoop leveren we veel aan hobbydierhouders maar ook aan professionele veehouders die hun zakgoed via de webshop kopen. Die laatste groep brengt ons soms ook weer potentiële nieuwe klanten voor de bulkafzet.

Door een wijziging in de regelgeving is AR niet meer verplicht om te rapporteren volgens de regels van CSRD. Duurzaamheid blijft wel een belangrijk thema binnen AR, waarin we ook veel mogelijkheden zien voor onze leden richting (toekomstige) verdienmodellen. Daarom blijft AR zich inzetten voor een verdere verduurzaming van de keten en gaan we ook een duurzaamheidsverslag maken volgens onze eigen opzet.

Menso Tijssen
Voorzitter bestuur

Inhoud

Melkveehouder
Molenaar

06

Schapenhouders
Hensbergen

22

Pluimveehouders
De Groot

32

42

Fruittelers
Van Eck

Agenda	04
AR investeert	05
Coöperatie	05
De mensen van de coöperatie	12
Voer	14
Paarden	16
Varkens	17

Column	21
Pluimvee	24
Herkauwers	26
Bedrijfsontwikkeling	34
Een dag uit het leven van	37
Plant	38
Familie	51

Agenda

Kijk op www.argroep.nl voor meer informatie en eventuele wijzigingen. Op kennisbijeenkomsten.nl vind je een actueel overzicht van de bijeenkomsten die meetellen voor de verlenging van het Bewijs van Vakbekwaamheid.

13 augustus **Open dag FRC Randwijk (proeftuin)**
Randwijk

26 augustus **Maisdemo**
Heeswijk

28 augustus **Maisdemo**
Aalten

2 september **Maisdemo**
Leusden

4 september **Maisdemo**
Didam

6-7 september **Horse Event Pro**
Vijfhuizen

10 september **Innovatiedag boomkwekerij**
Opheusden

11 september **Maisdemo**
Buurmalsen

13 september **Sector Event Herkauwers**
Wageningen

13-14 september **Horse Event Youth**
Vijfhuizen

16 september **Sector Event Varkens**
Arnhem

20 september **Fokveedag Hoornaar**
Hoornaar

24-28 september **WK Jonge Springpaarden**
Lanaken

15-16 oktober **Dutch Pork & Poultry Expo**
Den Bosch

21-23 oktober **Rundvee & Mechanisatie Vakdagen**
Hardenberg

25-27 november **Rundvee & Mechanisatie Vakdagen**
Gorinchem

Uitgelicht: Sector Event Herkauwers

Op zaterdag 13 september 2025 vindt de allereerste editie van het Sector Event Herkauwers plaats: een inspirerende en informatieve dag speciaal voor melkvee-, geiten-, vleesvee- en schapenhouders. Het Sector Event Herkauwers biedt waardevolle inzichten, praktische workshops en een uniek kijkje achter de schermen in onze fabriek in Wageningen. En natuurlijk draait het niet alleen om kennis! Geniet van heerlijk eten en een borrel terwijl je ervaringen uitwisselt met andere ondernemers.

Kijk op argroep.nl/evenement voor meer informatie.

AR investeert in... receptuurprogramma Bestmix 4

Afgelopen najaar is AR overgestapt op Bestmix 4. Deze slimme software helpt onze nutritionisten om diervoederrecepten te maken, nauwkeurig afgestemd op de behoeften van het dier én tegen de laagste kosten. Zo maken we efficiënter, flexibeler en toekomstbestendig voer.

Bestmix 4 stelt recepten samen op basis van een eisenpakket, zoals de gewenste gehalten aan eiwit, energie en lysine. Vervolgens rekent de software razendsnel uit wat de beste combinatie van ingrediënten is om aan de gewenste voedingswaarden te voldoen, onder alle omstandigheden en op elk moment. Zo kunnen we snel inspelen op schommelende grondstofkosten, de beschikbaarheid van ingrediënten en inkoopposities. Wanneer het ergens knelt - bijvoorbeeld in de beschikbaarheid - dan geeft het programma alternatieven weer. Bestmix 4 zet recepten op papier om in tastbare voeders waarbij voldaan wordt aan de strengste normen op het gebied van formulering, regelgeving en etikettering.

Snel en gebruiksvriendelijk

De overgang verliep soepel en voor onze nutritionisten is het een mooie stap vooruit. Het is een gebruiksvriendelijk programma dat het optimaliseren van samenstellingen een stuk makkelijker en vooral sneller maakt. Waar het optimaliseren van 200 formules eerder twee uur duurde, kost dat nu slechts tien minuten! Omdat het programma volledig in de cloud draait, kunnen nutritionisten en specialisten er altijd en overal mee werken. Ook zijn de koppelingen met individuele klanten verbeterd en kan er makkelijk gerekend worden met het totale rantsoen, bijvoorbeeld wanneer iemand eigen grondstoffen voert.

Multiblend

Een voordeel ten opzichte van de vorige versie is dat de multiblend-functie gebruiksvriendelijker en sneller is: het programma kan in één keer honderden recepten optimaliseren, bijvoorbeeld alle recepten van een fabriek tegelijkertijd. Dit is handig bij veranderingen in de grondstofaanvoer of het voorraadbeheer. Uiteraard kan het programma ook singleblends maken, bijvoorbeeld wanneer een afnemer maatwerk nodig

Toekomstbestendige keuze

Bestmix 4 is een modern en gebruiksvriendelijk platform waar we als AR jaren mee vooruit kunnen. Het programma bevindt zich in de cloud waardoor het voortdurend updates krijgt en het dus altijd up-to-date is.

heeft. Hierbij weegt het programma altijd af wat de beste oplossing is tegen de laagste kosten.

Ambachtswerk

Hoewel Bestmix 4 het optimaliseren een stuk eenvoudiger heeft gemaakt, blijft het samenstellen van het voer vakwerk. Soms verteert een grondstof lastiger of is het voer minder smakelijk, dan moet je als nutritionist gaan puzzelen om het voer weer naar wens te krijgen.

Reportage Investeren in de droogstand werpt vruchten af

In het Brabantse Bladel ligt het moderne melkveebedrijf HyCare Bladelse Hoef. Bedrijfsleider Henry Molenaar vertelt hoe de extra aandacht voor de droogstand - met een sleutelrol voor het rantsoen - zich vertaalt naar betere prestaties van de melkkoeien.

Droogstandsmaatregelen

De droogstaande koeien hebben het goed voor elkaar op HyCare Bladelse Hoef. Henry: "Rondom het droogzetproces werken we zo protocolair en hygiënisch mogelijk, onder andere om uierontsteking te voorkomen. Voor een goede klauwgezondheid worden de koeien vlak voordat ze de droogstand ingaan bekapst. Verder zorgen we ervoor dat de boxen net zo schoon zijn als bij de melkkoeien. De buizen van de ligboxen zijn flexibel voor meer ligcomfort. Ook zijn er twee waterbakken, een mechanische koeborstel en een uitloop. Verder krijgen deze koeien een speciaal droogstandsrantsoen waarbij we ons vooral richten op de juiste energiebalans gedurende de hele transitie. Twee weken voor het afkalven krijgen de koeien KetoProtect van MS Schippers ter ondersteuning van de energievoorziening en de stofwisseling."

Eerst geven dan ontvangen

Op de vraag of de koeien een beetje verwend zijn, reageert Henry: "Nee hoor, eerst geven, dan ontvangen. Oftewel als wij goed voor de koeien zorgen, geven ze dat terug aan ons door een goede gezondheid, goede resultaten en arbeidsgemak."

HyCare Bladelse Hoef is in eigendom van MS Schippers en dient als demo- en onderzoeksbedrijf voor het HyCare-concept. De 120 melkkoeien lopen jaarrond binnen in de moderne ligboxenstal met veel licht en ruimte. Er wordt gemolken met twee Lely A4-melkrobots. Als neventak worden er vier vakantieappartementen verhuurd. Henry runt het bedrijf met collega Eime van Voorthuizen. Henry's vrouw Irene werkt ook mee en verzorgt onder andere de appartementen.

Samenstelling droogstandsrantsoen

Via de voermengwagen:

- 5,5 kg Spaans gehamerd stro
- 11 kg maïs
- 11 kg graskuil
- 1,3 kg Snoepsiroop
- 2,5 kg VLOG Droogstandsmix Maxima.

Via de krachtvoerbox:

- 3^e week voor afkalven: 1,5 kg VLOG Afkalf Impulsbrok Maxima per koe per dag
- Laatste twee weken voor afkalven: 2 kg VLOG Afkalf Impulsbrok Maxima en 200 ml KetoProtect per koe per dag.

Henry vertelt wat hij ziet als een succesvolle droogstand: "Kort samengevat is dat wanneer de koe een goede start maakt in de nieuwe lactatie en het kalf gezond is. Dat begint met goed en vlot afkalven, geen conditieverlies, voldoende biest van een goede kwaliteit, niet aan de nageboorte blijven staan, geen melkziekte en snel weer drachtig worden."

Een krachtig droogstandsrantsoen

Het juiste voer speelt een belangrijke rol in de droogstand. Henry: "Twee jaar geleden liep het niet zo lekker; we hadden problemen met melkziekte en sommige koeien wilden na het afkalven niet goed vreten. Toen kwam AR-specialist Jeroen van Veldhuizen langs. Ik ken hem nog vanuit Woudenberg, waar ik zelf ook ben opgegroeid. We raakten aan de praat over de VLOG Droogstandsmix Maxima (24783ME2). Een wat luxer voer dat zich richt op de energiebalans van de koeien. Hierbij wordt de koe licht verzuurd gedurende de hele droogstandsperiode. Dit zorgt voor een betere calciumopname. We zijn deze droogstandsmix gaan voeren en na een week of zes begonnen we veranderingen te zien. De biesthoeveelheid ging vooruit - eerst hadden we een tekort, nu ligt de vriezer vol. Ook gingen er geen koeien meer plat en ging het afkalven veel vlotter. Verder hebben we geen uierinfecties meer gehad. Inmiddels heb ik een aparte silo neergezet voor de VLOG Droogstandsmix Maxima. Een oplossing was me veel waard, een zieke koe kost immers net zoveel werk als dertig gezonde koeien." Naast de VLOG Droogstandsmix Maxima wordt drie weken voor afkalven de VLOG Afkalf Impulsbrok (24766BR5) bijgevoerd via de krachtvoerbox. Deze brok is een bron van energie, eiwit en mineralen. Precies wat de koeien nodig hebben in die laatste weken voor het afkalven, zeker omdat de ruwvoeropname dan vaak wat afneemt.

De cijfers

Totale productie per jaar	1,4 miljoen liter melk
Productie per koe per jaar	12.000 liter
Vetpercentage	4,3
Eiwitpercentage	3,4
Ureumgehalte	18

Zie de droogstand niet als sluitpost, maar als start van de volgende lactatie.

Begeleiding vanuit AR

Henry is blij met de begeleiding door AR-specialist Jeroen. "Hij komt elke zes weken langs en checkt dan onder andere de brixwaarde en de biest. Ook zeef hij de mest om te kijken hoe de vertering verloopt. Zijn begeleiding bevalt goed. Hij zit er goed bovenop en durft het te zeggen als hij denkt dat er iets anders moet, maar hij beweegt ook mee met mijn ideeën. Bovendien is Jeroen niet snel tevreden en zoekt hij continu naar verbetering. Dat past goed."

Geen sluitpost

Op de vraag wat Henry aan collega-melkveehouders zou willen meegeven is hij duidelijk: "Zie de droogstand niet als sluitpost, maar als start van de volgende lactatie. Maak het jezelf zo gemakkelijk mogelijk en doe wat past bij jouw bedrijf. Houd alles goed bij zoals biestproductie, brixwaarde, bloedmonsters, pH-monsters en maak gebruik van de gegevens die er zijn, zoals het MPR-overzicht. Een gezond kalf uit een goede droogstand gaat over twee jaar weer voor je werken. En die goede start zie je dan zeker terug!"

HyCare Bladelse Hoef

Eigenaar: MS Schippers

Bedrijfsleider: Henry Molenaar

Wat: melkveebedrijf met 120 melkkoeien, 60 stuks jongvee en verhuurappartementen

Grond: 47 ha (20 ha gras, 27 ha maïs)

Waar: Bladel (Noord-Brabant)

Rob is 43 jaar en woont in Winterswijk-Meddo samen met zijn vrouw Silke en hun drie kinderen van 10, 12 en 13 jaar. In zijn vrije tijd is hij graag actief bezig met klussen, wielrennen en als coach langs het voetbalveld.

Wist je dat...

Rob werkte eerst bij Rijnvallei, daarna bij Agruniek en kwam via de fusie bij AgruniekRijnvallei. Dat zie je niet vaak.

Rob Schurink is sinds juni hoofd nutritie

Rob Schurink werkt al 20 jaar bij onze coöperatie; eerst als specialist varkens, later ook deels als nutritionist varkens. Sinds juni heeft hij een nieuwe functie: hoofd nutritie. We zijn benieuwd wat hem enthousiast maakt en wat zijn plannen zijn.

Wat spreekt je aan in de functie?

Rob: "In mijn vorige functie deed ik voor varkens eigenlijk al alles wat met voeding te maken had. Nu komt daar de coördinatie van het team nutritie bij. Het is een jong team en ik vind het leuk om problemen samen op te lossen. Geen dag is hetzelfde, dat geeft voldoening. Ik moet nog veel leren, maar ik ken de weg binnen de organisatie en in het werkveld."

Welke ervaring neem je mee?

"Samenwerking staat voor mij centraal. Niet alleen binnen het team nutritie, maar ook met de collega's in de buitendienst. Ik weet hoe het is om daar te werken en wat het vraagt. Die ervaring neem ik mee. Als je in de verkoop zelf

een paar keer met de rug tegen de muur hebt gestaan, begrijp je wat iemand nodig heeft. Dat wordt gewaardeerd."

Wat zijn je eerste plannen?

"Door natuurlijk verloop zijn er de afgelopen jaren wisselingen geweest op de afdeling. Mijn eerste doel is dat we weer op volle sterkte zijn, zodat iedereen kan doen waar hij of zij goed in is en energie van krijgt. De komende tijd richt ik me vooral op het versterken van het team. Leidinggeven is daarom nu belangrijker voor de afdeling, ook daarin wil ik me ontwikkelen."

Waar kan AR op inspelen?

"Kunstmatige intelligentie zal een grotere rol gaan spelen. Niet als

vervanging, maar als hulpmiddel bij complexe situaties. Het kan helpen om verwachtingen te toetsen en scenario's door te rekenen. Daarnaast zijn we actief bezig met het verlagen van de stikstofemissie via voer. Daar liggen kansen voor de toekomst."

Wat hoop je als team te bereiken?

"We hebben een jong en betrokken team. De samenwerking is goed en ik ben ervan overtuigd dat we als afdeling iets kunnen betekenen. Door praktijkvragen te vertalen naar concrete, toepasbare oplossingen, kunnen we de buitendienst echt ondersteunen. En dat lukt alleen als je écht goed samenwerkt."

Wat geeft jou energie in je werk?

"Vooral het oplossen van ingewikkelde vraagstukken én dat elke dag anders is. Je begint ergens aan en weet niet waar het eindigt, dat maakt het werk juist mooi. Nutritie is een combinatie van wetenschap en praktijk. Je kunt niet alles vanuit de theorie benaderen. Soms moet je gewoon out-of-the-box denken. Juist dat maakt het interessant."

Of het nu gaat om het ontwikkelen van nieuw voer of het oplossen van een voedingsvraagstuk: we doen het samen. Die samenwerking en de afwisseling maken elke werkdag waardevol.

Productmanager ruwvoerteelt

Sinds 17 juni is Maurice van Veldhuizen de nieuwe productmanager ruwvoerteelt bij AR Plant. Hij wordt verantwoordelijk voor de ontwikkeling van teeltconcepten, adviezen en producten in de Nederlandse ruwvoermarkt.

Vanuit deze rol verzorgt hij de tweede-lijnsvoorlichting en kennisdeling voor AR en de andere CropSolutions-partners,

bijvoorbeeld tijdens bijeenkomsten. Hij doet dit in nauwe samenwerking met de collega's van AR Plant en AR Voer en het kennisteam van CropSolutions.

Maurice is afkomstig van een melkveebedrijf, heeft de Aeres Hogeschool in Dronten gevolgd en is actief betrokken bij het melkveebedrijf van zijn schoonouders. Maurice is een bekende binnen de AR-organisatie. Sinds 2023 heeft hij stagegelopen en gewerkt

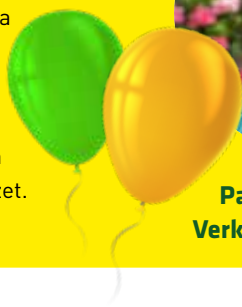
bij AR Bedrijfsontwikkeling. Met zijn enthousiasme, kennis en ervaring kan hij een mooie bijdrage leveren aan het productmanagement binnen AR en CropSolutions.

Maurice van Veldhuizen
productmanager ruwvoerteelt
06-83239499
m.vanveldhuizen@argroep.nl

Jubilarissen

Afgelopen periode was Patricia van Wijk 25 jaar in dienst bij de coöperatie, Jolanda Werner 40 jaar en Chris Lam zelfs 50 jaar. Uiteraard zijn de jubilarissen in het zonnetje gezet.

Patricia van Wijk
Verkoopadministratie

Jolanda Werner
Directiesecretariaat

Chris Lam
Productie Barneveld

Vacatures bij AR

Wij hebben een aantal interessante vacatures bij AR. Dus wil je ook werken in de mooiste sector van Nederland? Kijk dan gauw of er iets bij zit voor je.

- Operator Barneveld
- Specialist pluimveehouderij
- Business controller
- Chauffeur bulkwagen
- Bedrijfsleider Welkoop Wijk bij Duurstede
- Medewerker inkoop en grondstoffenlogistiek

Scan de QR-code voor meer informatie over onze vacatures of ga naar argroep.nl/vacature

Uitgelicht: specialist pluimveehouderij

Ben jij pluimveeliefhebber, gedreven en sta je te springen om pluimveehouders dát voeradvies te geven dat hun kippen top laat presteren? Super! We zijn namelijk op zoek naar een specialist pluimveehouderij. Je gaat aan de slag met verkoop aan bestaande en nieuwe relaties en richt je hierbij op het sturen op technische en financiële resultaten via voeding en management. Zo haal je samen met de pluimveehouder het beste uit zijn bedrijf.

Alles komt samen in D365

Afgelopen najaar zijn we na een lange voorbereiding overgestapt op een nieuw ERP-systeem: D365. Het ERP-systeem omvat en verbindt alle administratieve en logistieke processen van AR, van voorraadbeheer, orderverwerking en logistieke planning tot facturering en financiële rapportage. Daarmee vormt het de ruggengraat van onze administratie.

Algemeen directeur Arjen van Nuland vertelt hoe die overgang is verlopen en wat nu de stand van zaken is.

Waarom is AR overgestapt op D365?

Arjen: "Ons vorige ERP-systeem was al ruim tien jaar oud en werd vanaf januari 2025 niet meer ondersteund door de leverancier. Daarnaast bood dat systeem onvoldoende (snel) inzicht om in deze dynamische markt te kunnen sturen. De onderliggende onderdelen zoals voorraadbeheer, commercie en financiën waren niet automatisch aan elkaar gekoppeld. Ons nieuwe systeem heeft deze koppelingen wel, waardoor we steeds realtime inzicht hebben. Hierdoor kunnen we sneller en nauwkeuriger reageren. Ook blijft dit systeem zichzelf continu vernieuwen, waardoor we toekomstbestendig zijn ingericht."

Hoe verliep de implementatie van D365?

"Op 7 oktober 2024 zijn we live gegaan. Ondanks een lange voorbereiding bracht de overstap uitdagingen met zich mee. Doordat het zo'n omvangrijk systeem is, konden we niet alle mogelijke situaties testen. Sommige onderdelen werkten in de praktijk anders dan verwacht. Dit leidde met name in de eerste fase tot technische knelpunten, bijvoorbeeld in de uitlevering van zakgoed. Daardoor kwam er ook druk op andere processen te staan, zoals de orderverwerking en de klantenservice."

Wat merkten klanten hiervan?

"Gelukkig hebben veel klanten er niet of nauwelijks iets van gemerkt, maar een aantal wél. Bijvoorbeeld door uitleveringsproblemen in het zakgoed, afwijkende orderinformatie of een verminderde bereikbaarheid van onze klantenservice. Dat vinden we bijzonder vervelend. We zijn direct gestart met het oplossen van deze knelpunten én met het uitbreiden van onze bereikbaarheid, zodat onze afnemers ons snel weer konden bereiken."

Hoe is de situatie nu?

"Inmiddels zijn de meeste technische problemen verholpen. De service is grotendeels weer op het niveau dat men van ons gewend is. We blijven in de komende maanden werken aan verdere optimalisaties en het wegwerken van administratieve achterstanden, maar de basis staat inmiddels stevig."

Wat levert het nieuwe systeem op voor onze klanten?

"De afgelopen maanden zijn we vooral bezig geweest om het systeem goed werkend te krijgen. We komen nu in de fase dat het nieuwe systeem

beter managementinformatie geeft. D365 geeft ons beter inzicht in volumes, productstromen en voorraden. Daardoor kunnen we gericht plannen en efficiënter leveren. Daarnaast kunnen we via batchtracering producten en grondstoffen door het hele proces volgen wat belangrijk is in het kader van bijvoorbeeld voedselveiligheid en kwaliteitscontrole.”

Wat staat er nog op de planning?

“We werken momenteel hard aan de vervanging van ons klantportaal ‘Mijn AR’. Dit nieuwe portaal – dat we in 2026 willen lanceren – maakt het voor onze klanten nog makkelijker om bestellingen te plaatsen. Hiermee willen we hen verder ontzorgen”

Tot slot: dank voor uw begrip

“De overstap naar D365 was een grote verandering – ook voor onze afnemers.

We zijn blij met het vertrouwen dat zij tijdens deze periode in ons gesteld hebben. Onze service is vrijwel weer op het niveau dat men van ons mag verwachten. Met de mogelijkheden van D365 én het nieuwe klantportaal kunnen we onze afnemers straks nog beter ter zijde staan.”

AR Fonds: Educatie en toerisme op Boerderij De Groote Lageweide

Voor de toekomst van de agrarische sector zijn maatschappelijk draagvlak en een positieve beeldvorming belangrijk. Het AR Fonds wil hieraan bijdragen en biedt financiële ondersteuning aan initiatieven die laten zien dat voedsel(productie) boer en burger met elkaar verbindt.

Afgelopen periode heeft het AR Fonds een bijdrage geleverd aan een initiatief van Kees en Wilma de Kruif. Zij runnen in Woudenberg een bedrijf met melkvee en biologische varkens. Ze hebben een aanvraag bij het AR Fonds ingediend om educatiemateriaal te ontwikkelen, zoals informatieborden over de veehouderij.

Biologische vleesvarkens

De biggen die wij op ons bedrijf hebben komen van een vaste fokker. Ze worden hier dus niet geboren maar komen pas als zij minimaal 25 kg wegen.

We krijgen zowel vrouwtjes als mannetjes. De mannelijke biggen worden bij de fokker verdoofd gecastreerd. Dit is nodig om de kwaliteit van het vlees tot z'n recht te laten komen. Daarnaast is er kans op ongewenst gedrag binnen de groep, dit gaat vaak ten nadele van het welzijn van de anderen.

Er zijn strikte regels rondom de huisvesting en aantallen van biologische vleesvarkens. Bij ons leven er 36 biggen bij elkaar in een afdeling gedurende hun verblijf. Ze hebben veel ruimte en kunnen ten alle tijde naar buiten wanneer zij dat willen.

Binnen kunnen ze hun natuurlijke gedrag vertonen doordat ze kunnen roeten in het stro. Tevens is dit ook een heerlijk ligbed om in uit te rusten. In het verblijf hangen materialen als kettingen en boomstammen om mee te spelen. Dit heeft afdelingsmateriaal, varkens hebben behoefte om te kunnen bijten. Door het afdelingsmateriaal hopen we te voorkomen dat ze dit bij elkaar gaan doen.

Onze varkens hebben allemaal een mooie kruistart. Aan de staart kan je goed zien hoe de gesteldheid is van het dier. Zit er een mooie kruis in dan zijn ze tevreden en zitten ze lekker in hun vel. Als de staart recht overeind staat of hangt is er iets aan de hand. Dit kunnen spanningen zijn of lichamelijke ongemakken.

In de zomer hangen wij zonnenschermen op in de buitenverblijven, om de dieren bescherming te geven tegen de zon. Varkens zijn graag buiten waardoor ze zich in de zomer ongemerkt kunnen laten verbranden.

Er wordt gevoerd middels een automatisch voersysteem. De varkens hebben ten alle tijden voor hen beschikbaar zo ook water. Dit bevordert het welzijn, er is geen strijd om eten. Zo blijft het rustig in de koopeel en is er geen stress. Zij krijgen enkel brok te eten, en af en toe luzerne of eikelrijpe van eigen boeren.

In hun eigen tempo kunnen zij uitgroeien tot een mooi belevend varken. Als het gewicht van ongeveer 118 kg is bereikt na ongeveer 4 maanden, verlaten ze ons bedrijf en gaan ze naar Apeldoorn waar de Groene Weg de varkens verwerkt voor consumptie.

Wij maken amper gebruik van medicijnen of antibiotica. Het is toegestaan om een dier eenmalig te behandelen als het ziek is. Mochten er toch meerdere behandelingen nodig zijn dan mag het dier niet als biologisch voor consumptie verwerkt worden.

Hoe werkt het AR Fonds?

Heb je als lid van AR een idee voor ondersteuning van verbindende activiteiten en heeft deze betrekking op de activiteiten van jouw agrarische bedrijf? Dan kun je je melden bij de voorzitter van jouw district. In overleg met het bestuur wordt al dan niet overgegaan tot ondersteuning van een initiatief.

Meer informatie

Wil je meer weten of een aanvraag indienen? Kijk op argroep.nl/arfonds voor meer informatie of bel of mail ons via 0317-499599 of districtsvoorzitter@argroep.nl.

Informatie en educatie

Jaren geleden hadden Kees en Wilma al een rustpunt voor fietsers en wandelaars gecreëerd bij hun oude veldschuur. Er staat een picknicktafel en Wilma zet er geregeld koffie en thee neer. Aangezien er weinig voorzieningen zijn in het buitengebied wordt hier dankbaar gebruik van gemaakt. Kees en Wilma willen deze aanloop graag benutten om hun prachtige familiebedrijf en hun passie voor de landbouw te delen. Door de schuur te benutten voor educatie en voorlichting hopen ze de kloof tussen boer en burger te verkleinen, mensen bewust te maken en te laten zien wat zij doen op de boerderij. Daarnaast blijft het voor fietsers en wandelaars een fijn punt om even uit te rusten. Als alles volgens plan verloopt zal de schuur eind juli geopend worden voor publiek.

Samen met zijn vader en broer heeft Thom Noordam een akkerbouwbedrijf in Ophemert. Ze bewerken ongeveer 70 hectare grond en verbouwen aardappels, tarwe, bieten en uien. Daarnaast hebben ze een pluimveetak met 2.500 hanen (ouderdieren). Thoms vader is verantwoordelijk voor de gewasverzorging, Thoms broer zorgt voor het inschuren van de aardappels en de overige hand- en spandiensten. Thom zelf doet de grondbewerking, de zaai- en pootwerkzaamheden, het beregenen en het oogsten. Ook werkt hij veel mee bij een andere akkerbouwer.

In deze rubriek willen we je kennis laten maken met de mensen van de coöperatie. Dit keer is Thom Noordam aan het woord. Hij is lid van de sectorcommissie akkerbouw. De sectorcommissies (akkerbouw, fruitteelt, varkens, rundvee en pluimvee) vormen een klankbord voor de directie en het bestuur van AR.

De mensen van de coöperatie

Thom Noordam

Lid van de sectorcommissie akkerbouw

Hoe ben je bij de sectorcommissie terechtgekomen?

Thom: "Onze teeltadviseur Bert Straten vroeg of het wat voor mij was om lid te worden van de sectorcommissie akkerbouw. Het leek me een mooie gelegenheid om mijn netwerk te vergroten. Ook hoopte ik er iets van op te steken. Eind 2024 ben ik toegetreden tot de sectorcommissie."

Hoe gaat zo'n vergadering met de sectorcommissie?

"We hebben het over de actualiteiten in de akkerbouw en binnen AR. Tijdens de vergadering in juni spraken we over het bouwplan van dit jaar, de droogte en het Conviso-concept in de bieten. Daarnaast kwam het GLB aan bod en hoe iedereen daarmee omgaat. Het was interessant om te horen dat de een vooral gaat voor de gouden eco-premie, bijvoorbeeld door van maisland groene braak te maken. De ander koos er juist voor om minder aan de eco-regelingen te doen en er een extra bunder aardappelen bij te telen, zodat hij daar meer mee verdient. Dat helpt om zelf kritisch naar ons eigen bouwplan te blijven kijken. Verder hebben we het nog over de graaninname gehad. Het was goed om te horen dat de openingstijden in Wageningen ruimer zijn geworden zodat we ook 's avonds nog een vracht kunnen lossen."

Wat vind je belangrijk om in te brengen in de sectorcommissie?

"Ik ben een jonge boer, de toekomst ligt nog voor mij. Mijn mening als jonge boer zou ik dan ook graag in willen brengen, omdat die vaak wat anders is dan de visie van de oudere generatie."

Wat zie je als de meerwaarde van de sectorcommissie?

"Ik blijf graag op de hoogte van wat er in de coöperatie gebeurt. Daarnaast vind ik het netwerken een grote toegevoegde waarde hebben. De vergaderingen zijn heel inhoudelijk en Richard ter Beek, de manager van AR Plant is heel open over alles en zegt wat hij denkt. Dat maakt het interessant en zo heb je zelf ook veel aan de vergaderingen. Je hoort bijvoorbeeld hoe AR omgaat met de beperkingen rondom gewasbeschermingsmiddelen en hoe andere akkerbouwers bepaalde zaken aanpakken. Dat kan ik meenemen naar ons eigen bedrijf."

Hoe kijk je aan tegen de coöperatie als organisatievorm?

"Ik zie AR als een gezonde coöperatie die toekomstbestendig is. AR doet teeltadvies voor ons bedrijf en wij bestellen alle gewasbeschermingsmiddelen bij AR. Ik zie AR dan ook als een coöperatie met de juiste voorlichters die verstand van zaken hebben. Ik hoop lang lid te mogen blijven van de coöperatie, omdat ik het boerenleven nog lang niet op wil geven!"

Districtsraad op excursie naar P.G. Kusters en FRC Randwijk

Tijdens de jaarlijkse excursie in juni heeft de districtsraad kennism gemaakt met de nieuwe locatie van AR Plant in Dreumel. Aansluitend op de vergadering bezocht de raad namelijk samen met bestuur en directie P.G. Kusters, dat sinds 1 januari deel uitmaakt van AR.

Naast het adviseren en beleveren van fruittelers, akkerbouwers en veehouders, is P.G. Kusters actief in de paddenstoelen- teelt en ongediertebestrijding. In een eigen confectieatelier worden herbruikbare kweekmatten op maat gemaakt voor onder andere de champignonteelt. John Kusters gaf de deelnemers tijdens de rondleiding een inkijkje in de bedrijfsvoering. Het bezoek maakte duidelijk hoe deze overname

bijdraagt aan de versterking van onze positie in de plantaardige sector.

Gezamenlijke innovatie

De dag werd afgesloten bij FRC Randwijk, het kennis- en innovatiecentrum voor de fruitteelt. Hier werd zichtbaar hoe de samenwerking tussen CAF, Delphy, Fruitconsult, NFO en WUR leidt tot con-

crete vooruitgang in onderzoek en voorlichting. De leden van de districtsraad waren onder de indruk van de proeftuin. Ze hebben een kijkje genomen bij diverse innovaties waarbij steeds weer duidelijk werd dat innovatie en samenwerking de sleutel zijn tot een toekomstbestendige fruitteelt. FRC Randwijk speelt hier een essentiële rol in.

Geslaagde open dag biologisch varkensbedrijf familie Selman

Op zaterdag 31 mei opende de familie Selman in Aalten de deuren van hun biologische varkensbedrijf voor publiek. Veel varkenshouders, omwonenden en burgers kwamen een kijkje nemen.

Astrid en Bert Selman en hun vier kinderen hielden deze open dag ter gelegenheid van de omschakeling van een gangbaar naar een biologisch varkensbedrijf. De hele familie heeft meegewerkt aan zowel de verbouwing als de organisatie van de open dag. Tijdens de open dag kon de nieuw gerealiseerde stal en de bestaande stallen die aangepast zijn bezichtigd worden.

Naast AR waren er diverse bedrijven aanwezig die hebben bijgedragen aan de omschakeling en de realisatie van de stal. Het was een geslaagde open dag en we wensen de familie Selman veel werkplezier en nog succes met het afronden van de aanpassingen aan de bestaande stallen. Jullie mogen trots zijn op wat jullie met elkaar hebben neergezet.

AR introduceert nieuwe lijn erfdiervoeders

AR heeft op feestelijke wijze een vernieuwde lijn erfdiervoeders geïntroduceerd. De eerste zak werd symbolisch overhandigd door algemeen directeur Arjen van Nuland aan Jorrit Kamphorst, bedrijfsleider van Welkoop Putten, een van de negen Welkoop-winkels van AR.

De nieuwe lijn bestaat uit zes populaire bestaande voeders in een modern jasje. De vertrouwde kwaliteit en samenstelling blijven behouden, maar de producten zijn nu verpakt in herkenbare, duurzame zakken die zowel de agrarische klant als de consument aanspreken. De voeders zijn rechtstreeks bij AR verkrijgbaar en via onze eigen Welkoop-winkels, ARwebshop.nl en de dealers.

Het beste voer tegen een scherpe prijs

Met deze vernieuwde productlijn spelen we in op de groeiende behoefte aan kwalitatief hoogwaardig erfdiervoer dat goed aansluit bij de wensen van het dier én de dierenliefhebber. "We willen onze klanten – van hobbydierhouder tot agrariër – voorzien van het beste voer tegen een scherpe prijs", aldus Arjen van Nuland.

Introductieacties

Om de introductie extra kracht bij te zetten, loopt er van 16 juni t/m 25 juli een aantrekkelijke actie. Bij bestellingen via onze klantenservice, Mijn AR en ARwebshop.nl geldt:

bij aankoop van 300 kg van hetzelfde product, ontvang je één zak gratis (20 kg) – dus 320 kg voor de prijs van 300 kg. Maximaal één per bestelling.

In onze Welkoop-winkels (zie achterzijde Uniek) ontvang je bij afname van vier zakken AR-erfdiervoer een AR-emmer en een zakje boerderijdrop.

Artikelnummer	Naam op zak	Naam op productlabel
20156K03K20	Legkorrel	LEGKORREL AR 20KG ZAKGOED
20209SX1K20	Legmeel	LEGMEEL AR 20KG ZAKGOED (STRUCTOMIX)
20359B0K20	Gemengd graan	GEMENGD GRAAN AR 20KG ZAKGOED
24802BR5K20	Schapenbrok	SCHAPENBROK AR 20KG ZAKGOED
24804BR5K20	Geitenbrok	GEITENBROK AR 20KG ZAKGOED
38928BR5K20	Varkensbrok	VARKENS BROK AR 20 KG ZAKGOED (VLEESVARKEN PROFIT 8 TWF)

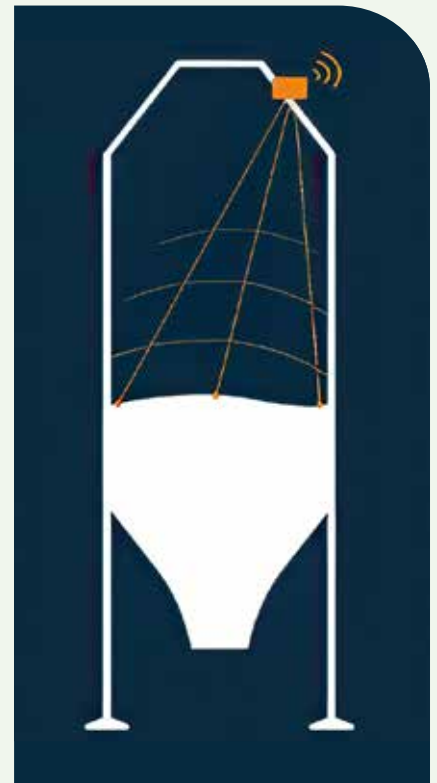
Strak silobeheer met slimme sensoren

Voer van goede kwaliteit begint bij een goede opslag. Met silosensoren weet je altijd wat de vulgraad is van de silo. Zo kom je niet voor verrassingen – zoals een lege silo – te staan.

Door realtime data weet je precies wanneer je de silo moet bijvullen en waar risico's ontstaan. Dit geeft niet alleen meer controle over je voorraad en de voer kwaliteit, maar het ontzorgt ook: je hoeft minder handmatig te controleren, het voorkomt fouten en je kunt efficiënter werken.

Pilots

Op dit moment hebben we twee pilots lopen bij tien bedrijven. Tijdens deze pilots kijken we naar twee verschillende systemen. Het ene systeem maakt gebruik van radartechniek. Hierbij wordt een draadloze radarsensor boven op de silo geplaatst (zie afbeelding). Deze radarsensor zendt een radarsignaal uit dat vervolgens het gevulde volume meet. De sensor zet deze meetgegevens om naar de vulgraad van de silo. Het andere systeem maakt gebruik van drukvariatie in de silopoot. Daarbij wordt een draadloze sensor op de silopoot gemonteerd. Door het voer dat in de silo zit komt er een bepaalde druk op de silopoot te staan. De sensor kan deze druk meten en omzetten in een vulgraad. Bij beide systemen zijn de vulgraden zichtbaar in een overzichtelijk dashboard.

Voordelen voor de veehouder

- Realtime inzicht in de vulgraad van de silo
- Alarmering wanneer de silo bijna leeg is
- Voorspelling wanneer een silo leegkomt
- Historische vulniveau-gegevens (zie grafiek)
- Inzicht in het dagelijkse voerverbruik

Voordelen voor AR

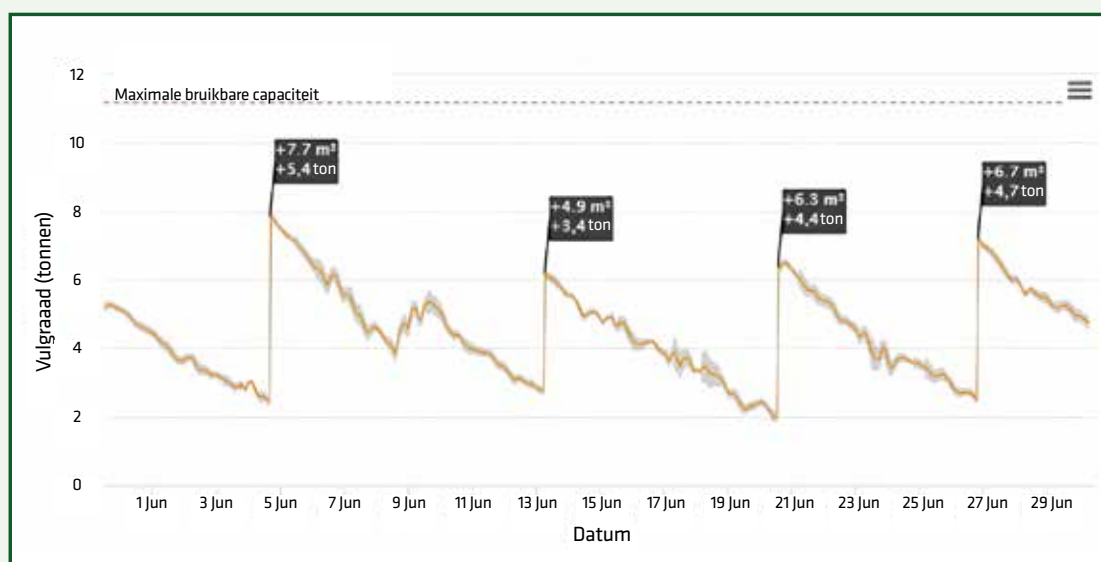
- Verminderen van het aantal spoedorders
- Efficiëntere productieverdeling over de week

Vervolg

Op basis van de uitkomsten van de pilot bepalen we hoe we hier een passend vervolg aan geven.

Tekst: Joël van Harten, stagiair AR Voer

Vulgraad silo in de afgelopen 30 dagen.

Vormt jouw weiland een risico voor hoefbevangenheid?

Gras is een onmisbaar onderdeel van het rantsoen van paarden. Echter, niet al het gras is hetzelfde en de kwaliteit is afhankelijk van vele factoren, zoals de periode van het jaar en de weersomstandigheden. Soms kan dit 'gestrest' gras veroorzaken.

Zo hebben we dit voorjaar te maken gehad met een lange periode van droogte, wat ervoor gezorgd heeft dat het gras 'gestrest' is. Maar wat is nou precies gestrest gras en wat is de relatie met hoefbevangenheid bij paarden?

Wat is gestrest gras?

Gestrest gras is gras dat groeit onder omstandigheden die de voedingswaarde en kwaliteit negatief beïnvloeden, zoals overbegrazing, droogte, lage temperaturen en overbemesting. Gestrest gras heeft vaak een veranderende samenstelling en bevat veel suikers.

De link tussen gestrest gras en hoefbevangenheid

Hoefbevangenheid is een pijnlijke en potentieel ernstige aandoening waarbij er een ontsteking optreedt in de lamellen van de hoef, wat kan leiden tot ernstige kreupelheid. Onderzoek heeft aangetoond dat er een verband kan zijn tussen het eten van gestrest gras en het optreden van hoefbevangenheid bij paarden. Het hoge fructaangehalte van gestrest gras is hierbij de boosdoener. Dit hoge suikergehalte kan leiden tot een verstoring van de insulinehuishouding en tot ontstekingsreacties in het lichaam, wat de ontwikkeling van hoefbevangenheid kan bevorderen.

Maatregelen om het risico op hoefbevangenheid te beperken

- **Weidebeheer**
Beperk de toegang tot grasweides, vooral in de periodes waarin het gras gestrest is en het fructaangehalte hoog is. Te kort gras kan leiden tot het eten van de graswortels waardoor het paard meer suikers en zand opneemt. Overweeg daarnaast het gebruik van een graasmasker om de grasinname te beperken en het risico op hoefbevangenheid hiermee te verminderen.
- **Passend rantsoen is essentieel**
Beperk de suiker- en zetmeelinname van je paard door de weidetijd te verminderen, ruwvoer met een laag suikergehalte te voeren en te kiezen voor voeding met weinig suikers en zetmeel.
- **Beweging**
Regelmatige lichaamsbeweging kan de stofwisseling van het paard bevorderen en de gevoeligheid voor hoefbevangenheid verminderen. Zorg voor voldoende beweging, zowel in als buiten de weide.

Houd de conditie van het weiland goed in de gaten om het risico op hoefbevangenheid te verkleinen. Let op de factoren die stress bij gras veroorzaken en neem zo nodig preventieve maatregelen. Raadpleeg bij twijfel altijd een dierenarts of voedingsdeskundige voor een passend advies.

Karen Schiferli

klantenservice AR Paard
0317-499595
k.schiferli@argroep.nl

Krijg inzicht in de biestkwaliteit

Biest is van levensbelang voor pasgeboren biggen. In tegenstelling tot bijvoorbeeld mensen krijgen biggen geen antilichamen via de placenta van de zeug. Ze worden dus volledig zonder afweer geboren. In de eerste levensweken is biest hun enige bron van passieve immuniteit. Maar hoe zit het met de kwaliteit van de biest en hoe is dat op jouw bedrijf?

De biest van een zeug bevat hoge concentraties immunoglobulinen (met name IgG) die essentieel zijn voor het afweersysteem van de big. Zonder deze afweerstoffen is het risico op infecties zoals coli-diarree, streptokokken en PRRS veel hoger. Naast het verhogen van de afweer levert biest energie in de vorm van lactose en vet. Een big wordt zonder vetreserves geboren en kan snel onderkoeld raken.

Darmontwikkeling

De samenstelling van de biest is niet alleen van invloed op de afweer, maar ook op de soorten bacteriën die zich in de darmen vestigen en hoe het microbioom zich ontwikkelt. Dit is van belang voor een goede (toekomstige) vertering. Bij de geboorte is de darm nog grotendeels steriel, maar binnen enkele uren koloniseren miljarden bacteriën de darm. Biest bevat complexe suikers (zoals oligosachariden) die niet verteerd worden door het dier, maar wel dienen als voeding voor gunstige darmbacteriën.

Een goede biestkwaliteit:

- Verlaagt het risico op diarree en ontstekingen

- Verbetert de voerbenutting
- Vermindert de noodzaak van antibiotica
- Ondersteunt een langdurig stabiel en gunstig darmmilieu.

Tijdige biestopname cruciaal

De concentraties immunoglobulinen nemen snel af vanaf het moment dat de zeug begint te zogen. Iedere zes uur halveert deze concentratie. Na 24 uur is biest niet meer beschikbaar. Het is daarom van groot belang dat de biggen zo snel mogelijk naar de uier gaan en beginnen te drinken. Een vlot geboorteproces geeft ook de laatstgeboren biggen de kans om voldoende biest op te nemen. Wanneer de biestkwaliteit echter onvoldoende is, kan de opname alsnog relatief te laag zijn.

Hoe is de biestkwaliteit op mijn bedrijf?

Wil je weten wat de kwaliteit van de biest is op jouw bedrijf? En hoe je dit kunt benutten in de bedrijfsvoering? Neem dan contact op met varkensspecialist Rick Baake voor meer informatie.

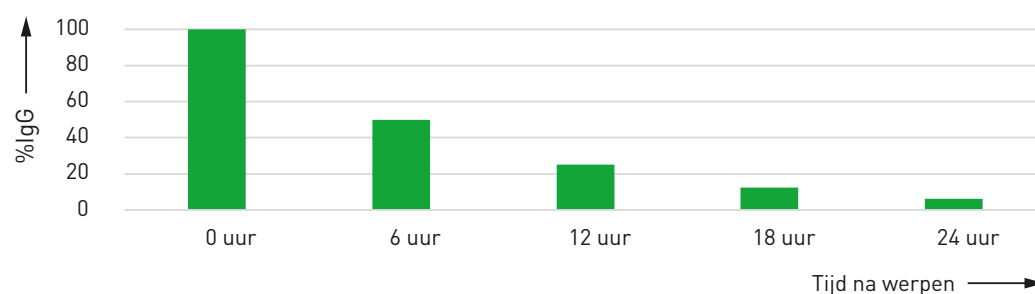

Rick Baake

specialist varkens
06-53691546
r.baake@argroep.nl

Grafiek: Biestkwaliteit uitgezet tegen de tijd.

Streptokok terug in je hok!

Het beheersen van streptokokken, en in het bijzonder de *Streptococcus suis* serotype 9 (*S. suis*), blijft een grote uitdaging op zeugenbedrijven. Vooral rond het spenen maar ook tijdens de groeispurt kunnen ze flinke schade aanrichten bij biggen: uitval, ziektes, meer antibiotica en frustraties bij jou als varkenshouder wanneer je de afdeling inloopt.

Via een publiek-private samenwerking (PPS), waaraan twaalf partijen deelnemen waaronder AR, wordt de besmettingsroute van streptokokken van big tot zeug in kaart gebracht. Het onderzoek duurt vier jaar en biedt nu al inzichten die je kunt toepassen om grip te krijgen op dit hardnekkige probleem.

Antibioticaverbruik

Bijna elke big draagt de bacterie *S. suis* bij zich. Meestal merk je daar niks van. Maar als de weerstand even minder is of als er stress is, bijvoorbeeld door het spenen, kunnen de ziekteverschijnselen optreden. Dat kost geld, tijd en inzet. Uit het PPS-onderzoek blijkt dat *S. suis* verantwoordelijk is voor een groot deel van het antibioticagebruik bij gespeende biggen. In 2021 ging maar liefst 90% van het gebruik van amoxicilline en ampicilline bij gespeende varkens naar het bestrijden van deze bacterie. Met andere woorden: als je *S. suis* beter kunt beheersen, verlaag je automatisch je antibioticaverbruik.

Structurele aanpak

Het onderzoek biedt praktische aanpakpunten om *S. suis* structureel aan te pakken. Streptokokken zijn al jaren een bekend probleem, maar de precieze besmettingsroutes en de factoren die een rol spelen waren tot nu toe onvoldoende duidelijk. Dankzij deze PPS worden nu op meerdere bedrijven gericht monsters genomen, van zeug tot opfokzeug, om te zien waar, wanneer en hoe de bacterie toeslaat.

Uiteindelijk zorgt dit ervoor dat je:

- effectievere maatregelen kunt nemen.
- minder afhankelijk bent van antibiotica.
- meer controle hebt over biggezondheid in de cruciale speenperiode.
- begrijpt hoe voeding, ventilatie en managementkeuzes invloed hebben op de infectiedruk.

We werken toe naar bedrijfsspecifieke oplossingen zodat je handvatten krijgt die passen bij jouw situatie.

Wat kun je nu al doen?

Het PPS-traject is nog in volle gang, maar er zijn nu al belangrijke inzichten die je kunt toepassen:

- **Focus op voeding:** voer speelt een sleutelrol in de aanpak van streptokokken. Door te sturen op darmgezondheid en weerstand, kun je de druk van streptokokken verlagen. Denk aan de inzet van pre- en probiotica, organische zuren, middellangeketenvetzuren en goed verteerbare eiwitbronnen zoals dierlijk eiwit en vismeel.
- **Beperk stress rond spenen:** vroegtijdig starten met prestarters, kleine porties verdelen en voer van goede kwaliteit zijn hierbij essentieel.
- **Verbeter de biestopname en investeer in zeugenvoeding:** zorg voor voldoende vitamine E en energie bij de zeug om krachtige biest te garanderen. Een goede start verkleint de kans op latere uitval.
- **Voorkom besmetting in het hok:** hygiëne, goede ventilatie en scheiding van leeftijdsgroepen blijven belangrijk. Streptokokken verspreiden zich vooral via direct contact en besmette oppervlakken.

Minder risico voor mensen

Mensen kunnen ook besmet worden met streptokokken. Minder besmetting op jouw bedrijf betekent dus ook minder risico voor jou en je medewerkers. Bovendien speelt het verlagen van de antibiotica-inzet een steeds grotere rol in regelgeving, afzetmarkten en maatschappelijke acceptatie.

AR helpt je bij de aanpak

Als klant van AR sta je er niet alleen voor. Onze specialisten volgen het PPS-onderzoek op de voet en vertalen de nieuwste inzichten naar praktische adviezen voor jouw situatie. Of het nu gaat om de juiste voersamenstelling, verbeteringen in biestopname of ondersteuning bij managementkeuzes: wij staan je bij om structurele stappen te zetten richting een gezonder koppel en minder antibiotica-inzet.

Figuur 1: De dijk verhogen en/of het water laten zakken?

Weerstand verhogen

Infectiedruk verlagen

Wil je minder uitval, minder antibiotica en meer grip op biggezondheid?

Dan loont het om streptokokken serieus te nemen. Het probleem is hardnekkig, maar niet ongrijpbaar. En AR helpt je daar graag bij: streptokok, terug in je hok!

Eelco van de Hoef

innovatiemanager varkens
06-50235373
e.vandehoef@argroep.nl

Profiteer van 10% korting op luzerne in baaltjes

Het voeren van luzerne stimuleert de vertering, zorgt voor afleiding en bevordert zo het wroetgedrag. Profiteer tot en met 29 augustus 2025 van 10% korting op luzerne in baaltjes.

Deze actie is zowel van toepassing op een pallet van 56 stuks als op losse stuks. Vanaf 300 kg wordt de AR Luzerne Varken gratis thuisbezorgd.

Voordelen AR Luzerne Varken

- Smakelijk product.
- Verhoogt het welzijn van biggen, zeugen en vleesvarkens.
- Door kunstmatige droging is het product vrij van ziektekiemen en paratbc-bacteriën.
- Nauwkeurig te voeren en makkelijk uit de verpakking te halen door de voorgesneden plakken/porties.

Samenstelling

AR Luzerne Varken bestaat uit pure luzerne met enkele procenten plantaardige olie. De natuurlijke olie bindt het blad van de luzerne en verbetert de opname. Het is belangrijk dat het blad goed wordt opgenomen, omdat deze een hoge voedingswaarde heeft. AR Luzerne Varken bevat geen grassen, stro of andere ruwvoerders. Het is rijk aan natuurlijke vitaminen, mineralen en sporenelementen. Het product is eiwitrijk ($\pm 16\%$).

Productinformatie

- AR Luzerne Varken is extra hard geperst. De luzernebaaltjes (20 kg) zijn handzaam, dus makkelijk in gebruik en goed te stapelen.
- Artikelcode: 01409.
- Een volle pallet bevat 56 zakken.

Vloeibaar tarwezetmeel en dierlijk eiwit: een gouden combi

Nieuw bij AR: ProteinStarch, een veelbelovend vloeibaar mengsel dat de voordelen van ProteinPlus (vloeibaar verwerkt dierlijk eiwit) combineert met vloeibaar tarwezetmeel. Dit mengsel is zeer goed verteerbaar en door de goede menzeigenschappen eenvoudig toe te passen.

Verwerkt dierlijke eiwit is bijzonder goed verteerbaar en levert essentiële aminozuren voor de groei en ontwikkeling van de dieren. In de praktijk zien we dat de varkens die verwerkt dierlijk eiwit krijgen harder groeien. De voederconversie is lager en de voerkosten dalen. Daarnaast lijkt het een positief effect te hebben op staartbijten.

Energiebron

Het vloeibare tarwezetmeel voegt een makkelijk beschikbare energiebron toe aan het product. Dit zorgt voor een hogere voeropname. Bovendien draagt het bij aan de stabilisatie van de

darmflora door een natuurlijke verlaging van de pH-waarde. Een optimale melkzuur-azijnzuurverhouding ondersteunt een gezonde fermentatie in het spijsverteringskanaal. De combinatie van dierlijk eiwit en vloeibaar tarwezetmeel zorgt voor een homogeen mengsel en een gelijkmatige opname van voedingsstoffen.

De voordelen op een rij

- Goed verteerbare energiebron
- Homogeen voer dankzij uitstekende menzeigenschappen
- Constante opname van voedingsstoffen
- Positief effect op gedrag en minder agressiviteit en bijtgedrag onder de varkens
- Circulair product
- Ondersteuning van de darmgezondheid
- Hogere groei en meer rust bij de dieren
- Lage voederconversie
- Eenvoudig toe te passen, ook via nippelverstrekking

Benieuwd naar deze gouden combi?

Neem contact op met je specialist varkens of met AR Coproducten.

Rustige varkens die goed groeien

AR-specialist Marcel Schennink vertelt wat zijn ervaringen zijn met de inzet van ProteinPlus (een van de componenten van ProteinStarch) op varkensbedrijven. "Vanaf mei 2023 zetten we het vloeibare ProteinPlus in op vleesvarkensbrijbedrijven. Het is een hoogwaardig eiwit tegen een relatief lage prijs en het is zeer geschikt om soja en getoaste sojabonen te vervangen. Wat we zien is dat de spierdikte toeneemt. Ook zijn de varkens rustiger qua gedrag en lijken ze verzadigder. Verder zie je droge hokken wat gunstig is voor het stalklimaat. Al met al is ProteinPlus groeibevorderend en voederconversie-verlagend. In het nieuwe product ProteinStarch is ProteinPlus gecombineerd met tarwezetmeel. Hierdoor is het mengsel eenvoudiger toe te passen. Het is makkelijker te mengen wat zorgt voor een homogeen voer en een betere, gelijkmatige opname van voedingsstoffen."

Sander Hulshof

manager AR Coproducten

0316-293966

s.hulshof@ar-coproducten.nl

Column

Van stagiair tot directeur „

Toen ik in 2014 begon als hoofd van de afdeling Nutritie, had ik nooit kunnen vermoeden dat ik jaren later een column zou schrijven voor de Uniek – en dan nog wel in deze nieuwe rol. Het voelt als een bijzonder moment, eentje waarin verleden en toekomst elkaar ontmoeten.

Mijn allereerste werkervaring stamt uit 1999, als stagiair bij de Welkoop in Wageningen. Wat ik me vooral herinner? Zakgoed klaarleggen. Nooit gedacht dat deze fysieke taak – en dus ook mijn eerste kennismaking met het operationele werk van AR – de opmaat zou zijn naar mijn huidige functie als operationeel directeur.

Maar eerst even wat meer over mezelf. Ik woon in Zetten, ben getrouwd en vader van vier kinderen tussen de 5 en 11 jaar. In mijn vrije tijd ben ik graag buiten, bijvoorbeeld in de (moes)tuin, of actief bij de voetbalvereniging als vrijwilliger. Daarnaast ben ik voorzitter van de medezeggenschapsraad van de basisschool van onze kinderen. Het zijn dingen die me helpen scherp te houden wat echt belangrijk is: betrokken zijn, samenwerken en bouwen aan de toekomst – of dat nu thuis is, op school of bij AR.

Juist die combinatie van korte én lange termijn, van aanpakken én vooruitkijken, spreekt me erg aan.

Mijn interesse in de agrarische sector begon al vroeg. Als tiener werkte ik op melkveebedrijven en die liefde voor het boerenleven is nooit verdwenen. Ik volgde de mas, de has en uiteindelijk de WUR, met als specialisatie diervoeding. Na mijn afstuderen in 2006 ging ik direct aan de slag als nutritionist in de diervoedersector – een rol waarin ik veel heb geleerd en mijn passie voor voeding goed kwijt kon.

De stap naar de functie van operationeel directeur voelt als een logisch vervolg. In deze rol houd ik me niet alleen bezig met de dagelijkse operatie, maar mag ik ook meedenken over de koers voor de toekomst. Juist die combinatie van korte én lange termijn, van aanpakken én vooruitkijken, spreekt me erg aan. Want de wereld verandert snel, en het is aan ons om daar flexibel en slim op in te spelen.

Ik kijk ernaar uit om samen met jullie – de leden – verder te bouwen aan een sterke organisatie. Eentje die geworteld is in de praktijk, maar altijd in beweging blijft. Eigenlijk net als ikzelf: van een jongen tussen het zakgoed naar een directeur met een passie voor het vak. Heb je ideeën, vragen of gewoon zin in een goed gesprek? Laat het vooral weten. Mijn deur staat altijd open.

Dennis van Vilsteren
Operationeel directeur

Reportage

Leven van schapen alleen? Maatschap Hensbergen doet het

V.l.n.r. Sietse, Jan, Cornelia en Arian Hensbergen.

Onder in Friesland in het plaatsje De Hoeve runt maatschap Hensbergen een mestlammeren-bedrijf met 1.500 ooien. Ze houden hun schapen het hele jaar door binnen, hierdoor is het management goed te organiseren. Er worden dagelijks zo'n 10 tot 15 lammeren geboren.

Jan en Cornelia Hensbergen kochten kort na hun trouwen een klein varkensbedrijf. Later kochten ze een groter bedrijf met

2.300 vleesvarkens. Dit liep niet zo goed en na de varkenspest konden ze het bedrijf goed verkopen. In 1997 zijn ze definitief overgestapt op schapen. "Ik wilde bewijzen dat je van schapen kunt leven", zegt Jan. "De eerste tien jaar was het zwaar, daarna kregen we vertrouwen."

Een gedreven familiebedrijf

Jan en Cornelia begonnen ooit met het plan om 500 schapen te houden. Al snel bleek dat dit financieel niet voldoende was, waardoor het bedrijf verder is uitgebreid. Tien jaar geleden kwam zoon Arian in de maatschap, vijf jaar later volgde Sietse. Sietse werkt daarnaast nog als zzp'er. Na een piek van 2.000 ooien zitten ze nu op 1.500. "We doen alles met eigen aanwas", zegt Arian. "Eerder kochten we ooien aan, maar dat gaf te veel risico op ziektes." De familie Hensbergen heeft geen vaste werknemers, soms loopt er een stagiair mee.

“Met z’n vieren kunnen we het makkelijk aan”, zegt Cornelia. Jan voert en strooit tweemaal daags en mest de hokken uit. Cornelia verzorgt de kraamstal. Arian regelt alles rond de schapen: diergezondheid, registratie, medicatie en boekhouding. Sietse is de allrounder die bijspringt waar nodig. Hij doet landwerk, klust op het erf en helpt overal mee. “Iedereen heeft z’n eigen ding, maar als het nodig is, helpen we elkaar”, zegt Arian.

Permanent binnen

Mede door de dreiging van de wolf, lopen de schapen sinds februari 2024 permanent binnen. “Buiten hadden ze meer last van wormen, maden, blauwtong en rotkreupel”, vertelt Arian. “Nu is alles constant. Geen melkziektes meer door voerverandering en de uitval is minimaal. Dat moet ook, want de kosten zijn wel iets hoger”, vult Jan aan. Ook is het arbeidstechnisch handiger: “Binnen is een schaap meteen te vangen.”

Van kritiek kun je leren

Arian was vorig jaar april op zoek naar een goed voerconcept voor de mestlammeren. Arian: “Ik was op zoek naar een graanproduct met goed eiwit. Via Google kwam ik op Maxammon grain gerst. Toen ik contact had opgenomen met AR kwam Vincent Leemreize langs. Ik herkende Vincent nog van een jaar of tien geleden bij een andere voerleverancier. De klik was er gelijk weer. Door het advies van Vincent hebben we een goede brok gevonden. Nu krijgen alle leeftijden dezelfde brok. Dat maakt het werk eenvoudiger.” Jan vindt het fijn dat Vincent af en toe door de stallen loopt. “Het is belangrijk om niet bedrijfsblind te worden en van kritiek kun je leren.” Wat betreft het ruwvoer maakt maatschap Hensbergen zelf het kuilgras met een eigen pers-wikkelcombinatie. “We zorgen voor pittig gras, net als een melkveehouder zou doen”, legt Arian uit. De mestlammeren krijgen natuurfvoer, de ooien krijgen kuilgras van goed bemest land. “De brok voor de lammeren is best pittig, maar ze groeien er goed op. En in combinatie met hooi gaat dat heel goed”, zegt hij.

Sober boeren

De laatste jaren zijn de prijzen in de schapenhouderij goed, maar dat betekent niet dat er ineens grote investeringen worden gedaan. “Je moet niet te gek doen”, zegt Jan. De nieuwe stal is gebouwd met tweedehands materiaal. “Als het maar werkt”, vindt Sietse. Ze doen veel zelf aan de bouw. Een timmerman helpt af en toe, maar Sietse doet het meeste. Het duurt wat langer maar dan houden ze de kosten laag én het overzicht in eigen hand.

Technische kengetallen

Door ervaring en goed kijken, zien ze snel of er iets mis is met de schapen. “We nummeren de lammeren na één tot twee dagen en koppelen elk lam aan een ooi. Alles wordt gemonitord waardoor we over veel kengetallen beschikken. Ook worden de lammeren die weggaan gewogen”, zegt Arian.

Trots op onze maatschap

Jan: “Cornelia en ik zijn met niks begonnen. Nu, na 28 jaar, hebben we echt iets heel moois opgebouwd.” Cornelia is net zo enthousiast: “Dat onze beide kinderen in de maatschap zitten, is het mooiste wat er is.” Arian is trots op hoe het draait: “Een mooi koppel schapen en iedereen doet wat hij leuk vindt.” De afwisseling is iets minder nu de schapen binnen staan, maar Arian blijft enthousiast: “Het is mooi om met iets bezig te zijn voor de toekomst. Hoe meer lammeren, hoe beter. Als er in een week maar tien of twintig worden geboren, is het me eigenlijk te rustig. Veel schapen vlot drachtig krijgen is nu dan ook de uitdaging.” Jan sluit lachend af met een blik op de volgende generatie: “We moeten de jeugd ook een kans geven, dus ik kan makkelijk dingen loslaten. En geniet van het leven, er is meer dan alleen werken.”

Ik wilde bewijzen dat het kon, en dat is gelukt!

Mts. Hensbergen

Wie: Jan, Cornelia, Arian en Sietse

Veestapel: 1.500 schapen

Waar: De Hoeve

Hittestress bij pluimvee

In dit artikel lees je meer over de fysiologische processen achter hittestress en hoe je de hennen het beste kunt ondersteunen voor, tijdens en na periodes van hitte.

Hittestress wordt over het algemeen voorspeld aan de hand van de buitentemperatuur. De relatieve luchtvochtigheid heeft echter ook een grote invloed op hittestress bij de hennen. Een hen verliest haar warmte voornamelijk door verdamping via de bek. Bij een hogere luchtvochtigheid kan de hen haar warmte dus minder goed kwijt en ontstaat er sneller hittestress.

De fysiologische processen

In een situatie van hittestress maakt een hen stresshormonen aan. Hierdoor komt het immuunsysteem onder druk te staan wat de hen vatbaarder maakt voor ziekte. Daarnaast zorgt een versnelde ademhaling ervoor dat er te veel koolstofdioxide (CO₂) wordt uitgescheiden. Hierdoor stijgt de pH in het bloed wat resulteert in een verminderde calciumopname en daarmee in een slechtere eierschaal. Ook gaan de hennen meer drinken en minder eten. Dit zorgt ervoor dat er meer elektrolyten worden uitgescheiden (natrium/kalium/magnesium). Als deze situatie te lang aanhoudt wordt de hen steeds slapper, levert in op conditie, vermindert de productie en uiteindelijk kunnen ze er zelfs aan sterven. Om de hennen te ondersteunen bij hittestress kun je een aantal maatregelen toepassen.

Ventilatie

Allereerst is het van belang om alle meetapparatuur en de ventilatie goed te controleren. Check ook of alle inlaatventielen en ventilatoren schoon en werkend zijn. Test tijdig de nevelkoeling en kijk alle instellingen nog even na,

zodat deze werkt als het nodig is. Zo kun je op tijd beginnen met koelen. Het is hierbij wel belangrijk dat de staltemperatuur (°C) plus de relatieve luchtvochtigheid (%) in de stal niet boven de 95 komt. Dit kan juist zorgen voor extra hittestress.

Voermanagement

Tijdens een warme periode zakt de voeropname, komen de voerbakken niet meer leeg en blijven er relatief veel fijne voeddelen in de voerbak over. In deze fijne delen zitten vaak de mineralen en vitaminen die de hen nodig heeft. Probeer daarom toch de voerbak eenmaal per dag leeg te krijgen door een voerbeurt minder te geven of door te voeren tijdens de koele periode van de dag.

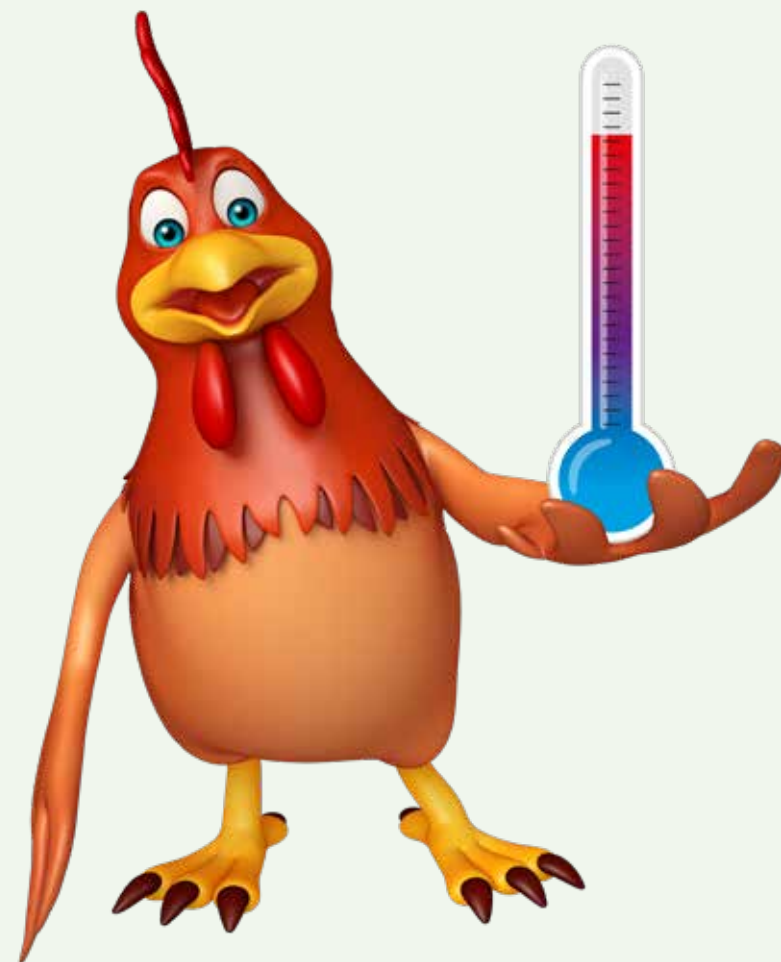
Ondersteuning voor en na de hitte

Het beste is om minimaal een dag voor een warmere periode te beginnen met het ondersteunen van de hennen via het voer of het drinkwater. Hierbij zijn elektrolyten via het drinkwater het belangrijkste omdat de hennen minder gaan eten maar wel meer gaan drinken. Via het drinkwater kan meestal ook sneller worden geschakeld dan met het

voer. Via het voer kunnen Vitamine C en Vitaspor Poultry (gangbaar) of Vitaspor Univers (bio) worden toegevoegd. Vitaspor zorgt voor een aanvulling van elektrolyten, vitaminen en mineralen. Vitamine C helpt bij het afbreken van stresshormonen. Daarnaast is het verstandig om de levers na een warme periode extra te ondersteunen. Omdat de hennen minder voer hebben opgenomen spreken ze tijdens deze periode eerder hun vetreserves aan. Hierdoor heeft de lever harder moeten werken en is het goed om de levers na een warme periode te ondersteunen met FLS-mix.

Hulp bij hittestress

Neem contact op met je specialist. Hij of zij denkt graag met je mee zodat de hennen goed de warme zomermaanden doorkomen.

Jeffrey de Rooij
nutritionist pluimvee
06-30638386
j.derooij@argroep.nl

Binnenkomende **lucht onder controle** in de pluimveestal

Hoog risico dat koude lucht op de kippen valt.

Optimaal: lucht wordt eerst opgewarmd voordat het bij de kippen komt.

In pluimveestallen kan het een uitdaging zijn om de ventilatie goed te regelen. Óf het wordt snel warm en benauwd óf de koude lucht valt op de kippen en leidt tot uitval. Soms kunnen venturibuizen uitkomst bieden.

De ventilatie in pluimveestallen wordt over het algemeen geregeld op basis van de staltemperatuur. Wanneer de staltemperatuur boven de streefwaarde ligt, gaan de ventilatoren sneller draaien en de inlaatventielen verder open. Daarbij moet worden opgelet dat de lucht die via de inlaatventielen binnenkomt niet op de kippen valt, omdat dat een verhoogde uitval kan veroorzaken.

Aandachtspunten bij het sturen van de binnenkomende lucht:

- Koude lucht is zwaarder dan warme lucht, dus de koude binnenkomende lucht in de winter of avond/nacht gedraagt zich anders dan warme lucht.
- De binnenkomende lucht moet eerst opgewarmd worden langs het plafond, voordat het de kippen bereikt.
- De meest kritische periode is kort voordat het donker wordt totdat het weer licht wordt, want dan zitten

de kippen (stil) op stok en dicht bij de luchtstroom dan overdag.

- De opening van de inlaat moet groot genoeg zijn om een goede worp te kunnen maken. Bij een slechte worp valt de lucht op de kippen.
- Let op de onderdruk. Dit is een maat voor de luchtsnelheid. Is de onderdruk juist afgesteld zodat een goede worp ontstaat bij verschillende temperaturen van de inlaatlucht?
- Inlaatventielen zitten soms te laag, zodat de binnenkomende lucht niet kan opwarmen en de koude lucht dus op de kippen valt.

Als het lastig is om al deze aspecten goed te regelen, kan ook gekozen worden voor een andere aanpak: ventilatie met behulp van het venturi-effect.

Ventilatie met venturibuizen

De uitvoering van dit systeem is simpel: via een pvc-buis wordt buitenlucht de stal in gezogen. Aan het einde van deze buis wordt een bredere pvc-buis

gemonteerd die ook stallucht meeneemt. De binnenkomende buitenlucht wordt hierdoor opgewarmd en via die bredere buis op een plek in de stal gebracht waar het niet direct op de kippen valt. Deze buizen worden parallel aan het plafond gemonteerd. Het aantal inlaatbuizen dat geïnstalleerd wordt moet voldoende groot zijn om minimaal te kunnen voldoen aan de minimumventilatie. Dit systeem functioneert bij lage onderdruk. Binnenkomende lucht wordt gemakkelijk ver genoeg de stal ingebracht en valt dus niet direct op de kippen.

Meer weten?

Wanneer het met de bestaande ventilatie niet lukt om het klimaat in de stal optimaal te krijgen, dan zijn venturibuizen het overwegen waard. Je pluimveespecialist kan in samenspraak met de installateur de mogelijkheden op een rijtje zetten.

Jan van Os
specialist pluimvee
06-29508351
j.vanos@argroep.nl

100.000 kg melk

- **Wilma 2257**, Melkveebedrijf Beukers, Baarn
- **Paulien 11**, Vof Van Diest, Biddinghuizen
- **Hennie 265**, W.A. de Kort, Bruchem
- **Alie 95**, Mts. Verploeg-van Beurden, Buurmalsen
- **De Bont 132**, Melkveehouderij Koen van Rijn, Cothen
- **Lin-Horst Beaucoise 6**, Vof J. en B. van Malestein-van de Veen, Ermelo
- **Lin-Horst Wolline 35**, Vof J. en B. van Malestein-van de Veen, Ermelo
- **Els 4166**, Melkveebedrijf Westra VOF, Gameren
- **Horst Jannie 71**, Vof Melkveebedrijf Nillesen, Groesbeek
- **Horst Jannie 72**, Vof Melkveebedrijf Nillesen, Groesbeek
- **Horst Regenia**, Vof Melkveebedrijf Nillesen, Groesbeek
- **K&L Bl Dellia**, Vof Visstein, 't Harde
- **Visstein Dabble RF**, Vof Visstein, 't Harde
- **Josina 94**, Vof A. Zwijnenburg, Hei- en Boecop
- **Snowwarsi**, Mts. Looijen, Hoornaar
- **Deerne 4902**, Vliedorp B.V., Houwerzijl
- **Neeltje 58**, Melkveebedrijf Sonneveld C.V., Kollumerpomp
- **Henny 127**, Vof A.T. en J.J. van Eck, Langbroek
- **Grada 528**, Mts. Kraak, Langelille
- **Tinie 38**, De Koehoorn, Meliskerke
- **Melkbron 588**, C.J. Verweij, Nederhorst den Berg
- **Hiske 148**, Mts. K.C. en M. de Boer-Meinardi, Nijeveen
- **Linda 84**, Vof Schimmel, Renswoude
- **Eefje D Malaga**, G. van der Scheur, Rhenen
- **Hedra Lize 593**, A.J.E. Vernooij, Schalkwijk
- **Irene 38**, Mts. Colenbrander-de Nachtegaal, Silvolde
- **Liesbeth 109**, Mts. K. en P. Oudijk, Strijen
- **Jolanda 35**, Melkveebedrijf Hakkert, Tricht
- **Jenny 31**, E.J. de Koning, Well
- **Frida 139**, E.J. de Koning, Well
- **Oosje 265**, J.A.M., C.G. en M.S. Dorresteyn-van Leeuwen, Werkhoven
- **Jetje 196**, Melkveebedrijf Bink B.V., Wieringerwerf
- **Bemma 951**, Melkveebedrijf Bink B.V., Wieringerwerf
- **Ella 102**, Vof Marsman, Wijk bij Duurstede
- **Bertha 150**, Gebr. A. en Anth. de Groot, Wijngaarden
- **Keetje 105**, Mts. Van Ginkel-Klein Sniddelaar, Woudenberg
- **Mieke 151**, Mts. Van Ginkel-Klein Sniddelaar, Woudenberg
- **Peelens-Hoeve Geertje 209**, Vof de Peelenshoeve, Woudenberg

10.000 kg vet en eiwit

- **Sijke 116**, Mts. A.G. van Ingen en H. van Ingen-van Ginkel, De Glind
- **Toezicht Wietske 255**, C. Francke, Grijskerke
- **Lucia 200**, Melkveebedrijf Bink B.V., Wieringerwerf

Stageonderzoek waterkwaliteit: een schone waterbak is geen garantie

In de afgelopen maanden heeft Diko Doornenbal (student Dier- en Veehouderij) stagegelopen bij AR. Tijdens zijn stage heeft hij onderzoek gedaan naar de drinkwaterkwaliteit op twaalf melkveebedrijven in de provincie Utrecht.

Diko doet verslag van zijn onderzoek: "Op elk bedrijf heb ik op vijf punten in het leidingstelsel watermonsters genomen, van de bron tot aan de laatste drinkbak. Daarbij heb ik onder andere gekeken naar pH, E. coli, entero's, gisten en schimmels. Ook werd gedurende vier weken de wateropname van de koeien gemeten en hield ik de melkproductie en het celgetal bij."

Verderop in het systeem

"Wat opviel: de waterkwaliteit bij de bron is meestal goed, maar verderop in het systeem neemt die af. Vooral schimmels kwamen op meerdere bedrijven in te hoge aantallen voor, met name bij de drinkpunten achter in het systeem. Ook E. coli- en enterobacteriën werden aangetroffen. Dat kan te maken hebben met stilstand, dode hoeken of vervuiling in de leidingen."

Duidelijke trend

"Uit de gegevens bleek een duidelijke trend: op bedrijven waar meer schimmels in het drinkwater zaten, was de wateropname door de koeien gemiddeld lager. Hoewel dit geen keihard bewijs is, laat het wel zien dat schimmels mogelijk invloed hebben op het drinkgedrag van melkvee."

Advies

"Mijn advies: laat niet alleen de bron controleren, maar kijk ook verder in het systeem. Juist daar kunnen problemen ontstaan. Regelmatig reinigen en op meerdere plekken bemonsteren kunnen helpen om de waterkwaliteit op peil te houden en daarmee bij te dragen aan de gezondheid van de koeien."

Twijfel je aan de waterkwaliteit op jouw bedrijf en wil je er wat aan doen? Neem dan contact op met je specialist rundvee of met TopTack Agro.

Tekst: Diko Doornenbal, stagiair AR Voer

Pak aan die vliegen!

Vliegen vormen een hardnekkig probleem binnen de agrarische sector. Ze veroorzaken overlast bij mens en dier en brengen onrust en stress teweeg door te steken en te bijten. Bovendien kunnen vliegen ziektes overdragen, zoals E. coli en Salmonella, wat de hygiëne in de stal aanzienlijk aantast.

Kortom, een effectieve vliegenbestrijding is essentieel. Met een doordachte aanpak en de juiste strategie kun je het hele jaar door vliegenoverlast voorkomen. De volgende maatregelen kunnen je hierbij helpen:

1. Vliegengif - biologisch en chemisch

Er zijn verschillende soorten vliegen (zoals stalvliegen en kamervliegen), in verschillende soorten omgevingen. De bestrijding vraagt daarom om maatwerk. Dit kan met preventieve maatregelen of met middelen die vliegen direct aanpakken.

2. Madenbestrijding

Maden ontstaan uit eieren die vliegen leggen, vaak op rottend organisch materiaal of afval. Ze vormen de basis van een nieuwe vliegenplaag. Er zijn diverse middelen beschikbaar zoals sprays, poeders en vloeistoffen die effectief zijn tegen maden.

3. Roofvliegen - natuurlijke vijanden

Roofvliegen zijn een duurzame en biologische oplossing. Ze eten de larven van andere vliegen en zijn volledig veilig voor het vee. Op de lange termijn zijn roofvliegen een kostenbesparende en milieuvriendelijke keuze ten opzichte van chemische middelen.

4. Vliegensprays

Spuitbussen met een direct werkend middel bieden snelle en eenvoudige bestrijding en verlichting. Ze zijn ideaal voor acute overlast.

5. Smeermiddelen tegen vliegen

Olie- of wasachtige producten kunnen op specifieke plekken worden aangebracht om vliegen te weren. Ze vormen een fysieke barrière en zijn eenvoudig in gebruik.

6. Vliegenlampen

Vliegenlampen lokken de insecten met UV-licht naar zich toe, waarna ze gevangen of gedood worden. Dit is een doeltreffende manier om vliegen in een afgebakende ruimte te bestrijden.

7. Biologische vliegenvangers

Deze vangers werken met lokstoffen en bevatten geen chemische bestanddelen. Ze zijn milieuvriendelijk en vormen een duurzame oplossing tegen vliegenoverlast.

8. Elektrische vliegenvangers

Deze apparaten gebruiken een elektrisch veld om vliegen aan te trekken en te doden. Ze zijn effectief, al kan het energieverbruik hoger liggen dan bij andere methoden.

9. Pour-on voor dieren

Pour-on-producten worden direct op de huid van het dier aangebracht en beschermen effectief tegen vliegen. Ze zijn gebruiksvriendelijk, efficiënt en veilig voor dier en milieu.

10. Mineralenemmer AR Jongvee Antivlieg

Deze mineralenemmer (code 21469K20) ondersteunt jongvee bij groei, vruchtbaarheid en weerstand. Plantextracten zorgen voor een vliegwerende werking. Door de harde structuur kan de emmer binnen en buiten gebruikt worden.

Raijmond Krabbenborg

specialist rundvee

06-53944034

r.krabbenborg@argroep.nl

AR lanceert likstenen in eigen jasje!

In de komende maanden zullen we overgaan op twee nieuwe likstenen: Liksteen Standaard en Liksteen Biotine. Deze likstenen onder eigen label zijn zorgvuldig samengesteld, bevatten meer mineralen en sporenelementen én zijn scherper geprijsd dan de huidige likstenen.

De huidige KNZ-likstenen Standard en Biotin zullen dan ook niet meer op voorraad staan. De nieuwe likstenen onder eigen label zijn geschikt voor kleine herkauwers, grote herkauwers en paarden. De KNZ-likstenen voor schapen en jongvee zullen later vervangen worden door likstenen onder eigen label. De Liksteen KNZ Horse houden we in het assortiment.

Zoutbehoefte

Zout is nodig voor een optimale gezondheid van de dieren. De behoefte verschilt

Oud		Nieuw	
21821K10	Liksteen KNZ Biotin	21206K10	Liksteen Biotine
21131K10	Liksteen KNZ Standard	21205K10	Liksteen Standaard

per dier en hangt af van productie, gewicht, leeftijd maar ook van de temperatuur. Zolang er toegang is tot likstenen, zullen dieren zelf hun zout- en mineralenopname reguleren.

Liksteen Standaard (21205K10)

Als extra aanvulling op het basisrantsoen kan de Liksteen Standaard gebruikt worden. Deze bevat een hoog aandeel zout (95%) en sporenelementen zoals zink, koper, jodium, selenium en mangaan. Bovendien bevat de liksteen magnesiumoxide. Magnesium speelt een belangrijke rol in de werking van enzymsystemen en stimuleert de stofwisselingsprocessen zoals botweefselopbouw. Ook speelt het een rol in de melkgift en heeft het een rustgevendende werking op het dier.

Liksteen Biotine (21206K10)

Biotine is een essentiële B-vitamine die belangrijk is voor de energiestofwisseling. Biotine wordt geproduceerd door de pensmicroben. Bij onvoldoende herkauwactiviteit kan er echter een tekort ontstaan. Biotine speelt een rol in de groei en het herstel van de klauwhoorn en werkt bevorderend voor de klauwgezondheid.

Daphne van Steen
nutritionist rundvee
06-27223102
d.vansteen@argroep.nl

Hittestressactie

Hittestress is een jaarlijks terugkerend probleem bij veel bedrijven. Met de juiste voorzorgsmaatregelen kun je een hoop stress bij je dieren voorkomen. Bovendien kun je nu profiteren van onze kortingsactie.

Koeien, vleesvee, rosékalveren en geiten produceren een enorme hoeveelheid warmte. Deze komt vrij bij de vertering van energie voor de productie van melk en lichaamsgroei. Wanneer het dier meer warmte produceert dan ze kwijt kan, ervaart ze hittestress. Uiteindelijk leidt dit tot onder andere een verminderde voeropname en een dalende productie. Hittestress wordt veroorzaakt door een combinatie van de temperatuur en de luchtvochtigheid. Het kan zelfs al optreden bij 20°C, met alle gevolgen van dien!

Profiteer van korting op de hittestress-oplossingen van AR

Tot en met 29 augustus 2025 ontvang je **10% korting** bij afname van een volle pallet van onderstaande voeders. Ook krijg je een **AR-thermosfles** cadeau (zolang de voorraad strekt).

De volgende producten komen in aanmerking voor de actie:

• Pensbuffers

- Buffer AR Uniek - 22599K20
- BLG Buffer - 2250K25
- Natriumbicarbonaat - 21223K25

• Beschermende vetten en veel energie

- AR VetEfficiënt - 22339K20
- AR Bypass Vet (Bergafat F100) - 21464K25

• Broeiremmers

- Selko TMR 225 liter - 2101K225
- Selko TMR 1.000 liter - 21302K1000

• Kalvermelk

- Sprayfo Ultimo - 20849K20

Wil je meer weten of een bestelling plaatsen?

Een bestelling plaatsen kan gemakkelijk via de Mijn AR-app en ARwebshop.nl. Ook kun je je bestelling doorgeven aan onze klantenservice via klantenservice@argroep.nl of 0317-499510.

Scan de QR-code om meer te lezen over de verschillende producten.

Gezond hARd melken? Op AR kun je rekenen!

De eerste snede die is ingekuild, is op veel plekken explosief met een hoog risico op pensverzuuring. Dit kan leiden tot dunne mest en een lagere voeropname.

Extra structuur is daarom gewenst. Momenteel heeft AR een aantal structuurrijke producten extra scherp geprijsd.

Monitoringskaart Droogstand: vraag 'm nu aan!

Door blauwtong is er een uitloop in de vruchtbaarheid ontstaan. Hierdoor zullen veel koeien in de maanden juni, juli en augustus gaan afkalven. Om de gezondheid van de dieren goed op peil te houden is het raadzaam om de droogstand te monitoren. Wij hebben hiervoor een handig hulpmiddel beschikbaar: de AR Monitoringskaart Droogstand.

De kaart kan opgehangen worden in de stal. Op de kaart noteer je alle relevante gegevens, zoals de droogzetdatum, de verwachte kalfdatum, de kalfdatum, of er hulp

nodig was bij het afkalven, de biestgift et cetera. Door dit voor alle koeien te doen krijg je een goed beeld van de droogstandsperiode en weet je of er aanpassingen nodig zijn.

Voordelen

Een goede gemanagede droogstandsperiode brengt veel voordelen met zich mee:

- Het helpt om de gezondheid van de koe te waarborgen.
- Het is een goede voorbereiding op de volgende lactatie. Een goed gemanagede droogstand draagt bij aan een betere melkproductie na het afkalven. Ook geeft het een beter beeld van de energiebalans.
- Preventie van ziektes rondom het afkalven. Denk aan slepende melkziekte (ketose), melkziekte (calciumtekort) of aan de nageboorte staan en baarmoederontsteking. Door gegevens op de kaart vast te leggen, kunnen risicodieren beter worden gevolgd.
- Betere bedrijfsvoering. De kaart geeft inzicht in behandelingen, voeding en aanpassingen in het management. Ook helpt het bij de communicatie tussen veehouder, dierenarts en voerspecialist.
- Het is een handig hulpmiddel bij registratie en evaluatie.

Wil je ook een AR Monitoringskaart Droogstand? Neem dan contact op met je specialist rundvee.

Voor een optimale benutting van licht verteerbaar weidegras en ruwvoer is extra structuur essentieel voor een gezonde darmwerking. Dit bevordert de darmgezondheid en draagt bij aan een efficiënte melkproductie: gezond hARd melken.

Het loont dan ook om het rantsoen goed door te rekenen. Alleen met een doordacht rantsoen houdt je de dieren gezond en je bedrijf rendabel. Onze specialisten denken graag met je mee en helpen je aan het juiste voerschema en de producten die daarbij passen.

Geplette gerst NU VOOR € 22,40* Geplette gerst EU28 VLOG NU VOOR €23,15*	Maxammon grain gerst NU VOOR € 27,35*	Bio structo gerst NU VOOR € 37,35*
Hoge verteerbaarheid	Verhoogde pH voor een stabiele pensomgeving	Hoge verteerbaarheid
Stimuleert penswerking	Hoger ruweiwitgehalte, minder soja nodig	Stimuleert penswerking
Direct inzetbaar in het rantsoen	Langzame zetmeelafgifte, minder risico op pensverzuuring	Direct inzetbaar in het rantsoen

* Nettoprijzen voor een gemiddelde afname per 100 kg excl. btw.

Reportage

Van de stad naar de stal

In het Zeeuwse Yerseke vinden we het legpluimveebedrijf van Aart en Maaïke de Groot. Tot 2012 woonden en werkten ze in de omgeving van Rotterdam, maar de wens om buitenaf te wonen was zo sterk dat ze het roer hebben omgegooid. Het bleek een goede keus, samen met hun gezin genieten ze van het buitenleven en het ondernemen.

Na een opleiding tot elektricien heeft Aart van 2002 tot 2012 in de makelaardij gewerkt. Maaïke werkte in de zorg. Maaïke: "We wilden graag buitenaf wonen, maar dat was niet te betalen. Aart zei toen, eigenlijk als geintje: misschien kunnen we ergens een boerderij kopen." Al gauw werd de grap een serieus idee. Aart: "Via een kennis kwamen we in contact met Broederij Het Anker. Zij zochten een bedrijfsleider voor dit bedrijf in Yerseke. Om gevoel te krijgen bij het pluimveehouden heb ik een aantal dagen meegelopen op legbedrijven. Pluimveehouden is eigenlijk heel technisch en dat sprak me – als elektricien – erg aan. We hebben de knoop doorgehakt en in 2013 konden we hier starten."

Nieuwe stal

In 2012 had Het Anker de kooistal gesloopt en een nieuwe volièrestal voor ruim 44.000 gangbare legkippen gebouwd. Aart houdt witte Dekalb-hennen en dat bevalt goed. "In 2013 begonnen

we met onze eerste ronde volgens een zetbaasconstructie voor Het Anker. Zo hebben we het zes rondes gedaan. Vorig jaar eind juni hebben we het bedrijf overgenomen van Het Anker en ons eerste eigen koppel opgezet." Afgelopen jaar zijn er ook zonnepanelen op de stal gelegd.

Niet lullen, maar poetsen

Na een paar jaar pluimveehouden heeft Aart het makelaarsvak weer opgepakt. Aart: "In de ochtend was ik rond 11.00 uur klaar met de kippen; ook miste ik het sociale van de makelaardij." Maaïke stopte met haar werk in de zorg en werkt nu mee in zowel het pluimvee als in de makelaardij. Maaïke: "Dochter Melissa (19) begint 's ochtends altijd in de stal met eieren uitdraaien. Ik zorg dan dat onze jongste zoon Ralph (15) naar school gaat en daarna doe ik de ronde in de stal." Aart focust op de makelaardij, maar probeert wel minimaal drie keer in de week ook een ronde te doen. Daarnaast

Als de kippen het goed doen en er gezond uitzien, dan is dat gewoon gaaf.

verzorgt hij de techniek. Zoon Ernst (23) werkt volop mee in de makelaardij; Melissa doet de fotografie en de social media: "We doen alles samen en kunnen elkaars taken overnemen. Als er iets moet gebeuren, doe je het gewoon. Dat is ook onze Rotterdamse mentaliteit: niet lullen, maar poetsen."

Weinig uitval

Inmiddels wordt er ruim 5,5 jaar van AR gevoerd en dit voer bevat ook al enkele jaren dierlijk eiwit. Ze voeren VLOG-waardig voer met dierlijk eiwit wat prijstechnisch gunstig is. "Het loopt allemaal prima", vertelt Aart. "Op dit moment bedraagt de uitval slechts 1,5% op een leeftijd van 59 weken, met al 34 weken een legpercentage rond de 97%. De bevedering is goed en de productie is goed in combinatie met een lage voeropname. Het is een koppel volgens het boekje. Wat wil je nog meer als eerste eigen koppel?" De mest wordt één keer in de week afgedraaid. "De mest is mooi droog", vertelt Aart. "Dan is één keer in de week prima te doen. Het voeren van dierlijk eiwit draagt zeker bij aan de mooie mest en het is ook nog een duurzame grondstof."

Streven naar minimaal 105 weken

De doelstelling is om dit koppel aan te houden tot minimaal 105 weken leeftijd. Aart: "Als het zo goed blijft lopen als nu dan zou dat haalbaar moeten zijn. We gaan dan wel vanaf 60 weken

leeftijd meer aandacht besteden aan de algehele conditie van de hennen en de eischealkwaliteit." Aart is goed te spreken over de begeleiding vanuit AR. "Als alles goed draait, zijn veel bedrijfsbezoeken niet nodig. Maar als er wel iets aan de hand lijkt, dan trek ik aan de bel en dan komt mijn specialist Noud Verstraten meteen. Ook ben ik blij met de service van AR Bedrijfsontwikkeling die de mineralenboekhouding verzorgt."

Gewoon gaaf

Aart: "Uitbreiden is lastig op deze locatie. We hebben een klein bouwblok en de kans dat het aanliggende perceel beschikbaar komt is klein. Wel gaan we een grotere loods bouwen. Daarin komt ook een hygiënesluis inclusief douche. Verder gaan we bij de volgende leegstand een deel van het strooiselschuifstelsel vervangen. Aart en Maaïke zijn blij met hun keuze: "Het is praktisch, aan huis, je kunt zelf je tijd indelen en we zijn gek op het buitenleven en op dieren." Aart besluit: "Je ziet die kip en als die het goed doet en er gezond uitziet dan is dat gewoon gaaf. Heeft die kip het naar z'n zin, dan heb ik het ook naar m'n zin."

Noud Verstraten (links) en Aart de Groot.

Pluimveebedrijf De Groot

Wie: Aart (48), Maaïke (45), Ernst (23), Melissa (19) en Ralph (15)

Wat: gangbaar legpluimveebedrijf en makelaardij

Waar: Yerseke

Aantal: 44.000 witte Dekalb-hennen

Bouwplan 2026: hoe zit het met de gewasrotatie en rustgewassen?

In 2023 we zijn gestart met het nieuwe GLB dat hoort bij het 7^e Actieprogramma Nitraatrichtlijn. Sinds dat moment hebben agrarische ondernemers te maken met de GLMC 7-eis, 'gewassen op bouwland roteren'.

Deze regeling wordt in de praktijk nogal eens verward met de aparte verplichting die geldt voor zand- en lössgronden, namelijk dat er in de periode 2023-2026 één keer een rustgewas geteeld moet worden. Dit zijn echter twee verschillende regelingen. Dik-Jaap Wentink, adviseur van AR Bedrijfsontwikkeling legt uit hoe dit zit.

Wat houdt de verplichting tot gewasrotatie precies in?

Dik-Jaap: "Gewasrotatie betekent dat op ieder perceel bouwland minimaal ieder vierde jaar een ander gewas (gewascode) als hoofdteelt wordt geteeld, tenzij het bedrijf een vrijstelling heeft (zie kader voor de vrijstellingen). Vanaf 2026 kijkt RVO dus per perceel naar de hoofdteelten in de afgelopen drie jaar. Het is niet van belang of er in voorgaande jaren een vrijstelling van toepassing was of dat de grond uit gebruik was gegeven. Na bijvoorbeeld drie jaar snijmaïs moet in het vierde jaar altijd een gewas met een andere gewascode worden geteeld. Tenzij in dit vierde jaar de vrijstelling van toepassing is. Deze wetgeving geldt overigens ook voor de bedrijven die het volgende jaar bij

het beëindigen van de derogatie hun bouwland willen uitbreiden. Deze bedrijven hebben nu minimaal 80% grasland waardoor voor hen de vrijstelling nu nog geldt. Wanneer zij het bouwland uitbreiden vallen ze al gauw binnen de regeling en moeten ze voldoen aan de gewasrotatie.”

Wanneer wordt gecontroleerd of aan de gewasrotatieplicht is voldaan?

“De controle op de hoofdteelt loopt continu door. In het jaar 2026 wordt gekeken naar de jaren 2023 t/m 2025, in het jaar 2027 wordt gekeken naar de jaren 2024 t/m 2026 enzovoorts. Dit betekent dat 2026 het eerste jaar is waarin er dan ook daadwerkelijk een ander gewas geteeld moet gaan worden dan de drie jaar ervoor.”

Wat zijn de gevolgen van de GLMC 7-regel voor bedrijven zonder vrijstelling?

“Voor bedrijven die geen vrijstelling hebben voor GLMC 7 is een continue teelt niet meer mogelijk. Deze bedrijven kunnen maximaal drie jaar hetzelfde gewas telen, tenzij er op het bouwland een vrijgesteld gewas geteeld wordt. Bedrijven die in 2026 geen vrijstelling hebben moeten dan dus een ander gewas telen. Hierbij is de gewascode leidend. Zo kan er na drie jaar snijmais (gewascode 259) bijvoorbeeld gekozen worden voor MKS (gewascode 1935). Let er wel op dat de uitgevoerde teelt en de registratie aansluiten op de daadwerkelijke situatie.”

Hoe zit het dan met de rustgewasverplichting?

“Buiten de gewasrotatie is 2026 ook het laatste jaar van het eerste blok (2023-2026) waarin een rustgewas geteeld moet worden op zand- en lössgronden. Voor het invullen van de rustgewasverplichting zijn meerdere mogelijkheden. Maar die mogen dan niet conflicteren met de eerdergenoemde gewasrotatie. Dit moet dan ook meegenomen worden in het bouwplan van 2026.”

Waarom is het belangrijk om nu al na te denken over het bouwplan van 2026?

“Dit alles maakt het opstellen van het bouwplan voor 2026 een stuk complexer dan in de voorgaande jaren. Om te voorkomen dat je in het voorjaar van 2026 voor de verrassing komt te staan dat het bouwplan niet voldoet aan alle wet- en regelgeving is het belangrijk om hier nu alvast over na te denken. Wat wil ik volgend jaar gaan doen? Heb ik dan nog een vrijstelling? Wat betekent dit voor mijn bouwplan voor 2026? En wat heeft dit voor invloed op de plaatsingsruimte van dierlijke mest en de ruimte die er beschikbaar is voor kunstmest? Dit alles is van invloed op de vraag: wat ga ik na de hoofdteelt van 2025 zaaien op mijn bouwland? Welk vanggewas ga ik telen? Of moet ik nu al de hoofdteelt voor volgend jaar inzaaien? Allemaal vragen waarover de ondernemers nu al moeten gaan nadenken.”

Hoe kunnen agrarische ondernemers hierbij ondersteund worden?

“Samen met mijn collega's van AR Bedrijfsontwikkeling kunnen we agrarische ondernemers hierbij ondersteunen. Door samen met de ondernemer te kijken naar de mogelijkheden van het bouwplan van 2026 kan een weloverwogen keus gemaakt worden. Op deze manier krijgen de ondernemers op tijd inzicht in de te nemen keuzes en komen ze in het voorjaar niet voor verrassingen te staan.”

Scan de QR-code voor meer informatie over gewasrotatie en rustgewassen.

Vrijstellingen gewasrotatie

Vrijstelling gewasrotatie op bedrijfsniveau

- Meer dan 75% van het areaal landbouwgrond bestaat uit grasland.
- Meer dan 75% van het bouwland is in gebruik voor tijdelijk grasland, braak en/of vlinderbloemige gewassen.

Vrijstelling gewasrotatie op perceelsniveau

- Je gebruikt het perceel voor meerjarige teelt.
- Je gebruikt het perceel voor braak, natte teeltgrassen of kruidachtige voedergewassen.
- Je past op het perceel een biologische productiemethode toe en je bedrijf is biologisch gecertificeerd.
- Op het perceel zit een ANLB-pakket of de Catalogus Groenblauwe diensten is van toepassing op het perceel en bovenstaande voorwaarden sluiten niet aan.
- Continue teelt tarwe in Oldambt of Hoeksche Waard onder voorwaarden.

Dik-Jaap Wentink

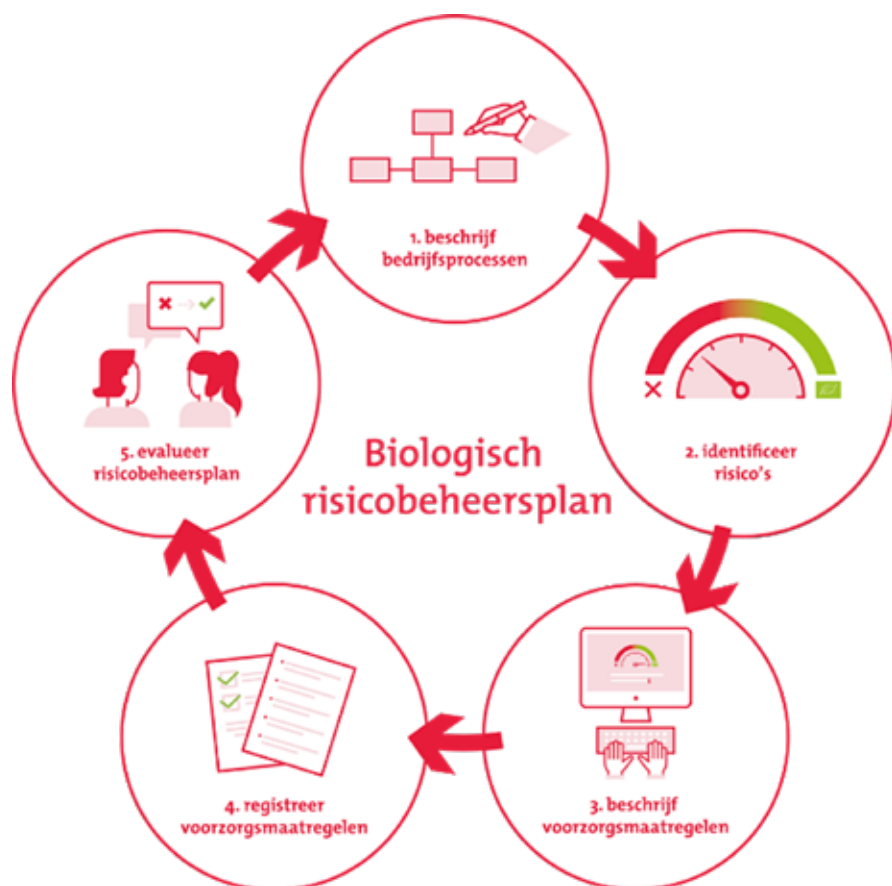
adviseur bedrijfsontwikkeling

06-13689803

d.wentink@ar-bedrijfsontwikkeling.nl

Risicobeheersplan helpt biologische status te beschermen

Bron: Skal.nl

Elke biologische ondernemer is verplicht om een risicobeheersplan te hebben. Een risicobeheersplan staat stil bij de risico's die een negatief gevolg kunnen hebben voor de betrouwbaarheid van het biologische product. Maar ook staat erin hoe je met deze risico's omgaat, zodat de kans verkleind wordt dat deze zich voordoen op je bedrijf.

Het ontbreken van een dergelijk plan wordt door Skal als een ernstige tekortkoming gezien. AR Bedrijfsontwikkeling ondersteunt je bij de opzet van een correct risicobeheersplan.

Inhoud risicobeheersplan

Dit plan bestaat uit een beschrijving van de bedrijfsprocessen, een overzicht van de risico's, een beschrijving en registratie van de voorzorgsmaatregelen en een evaluatie van het risicobeheersplan. Het

gaat vooral om het risico op verontreiniging met niet-toegelaten stoffen en het risico op vermenging en/of verwisseling met niet biologische-producten (inclusief omschakelingsproducten).

Risicobeheersing

Als je weet wat de risico's zijn, kun je ze ook beheersen. En als er verderop in de keten toch een probleem is met een product dat jij hebt geleverd, dan kan een

goed functionerend risicobeheersplan de schade voor je bedrijf beperken. Dan kun je aantonen dat je er alles aan hebt gedaan om de integriteit van het biologische product te borgen. Het toezicht van Skal zal zich steeds meer toeleggen op die onderdelen van het bedrijf die het meest vatbaar zijn voor risico's en waarvan de impact groot kan zijn.

Evaluatie en actualisatie

Een risicobeheersplan moet regelmatig worden geëvalueerd en geactualiseerd. Daarbij wordt gelet op veranderingen binnen het bedrijf of de werkwijze, eventuele nieuwe risico's en of alle voorzorgsmaatregelen wel voldoende effectief zijn. Ook incidenten of afwijkingen kunnen aanleiding zijn om het plan te actualiseren.

AR Bedrijfsontwikkeling ontzorgt

AR Bedrijfsontwikkeling heeft in samenwerking met AR Biologisch een format ontwikkeld om de risico's van je biologische bedrijf in kaart te brengen. Vervolgens verzorgen wij een compleet en helder risicobeheersplan dat volledig is afgestemd op jouw bedrijf. En uiteraard ondersteunen wij bij een jaarlijkse update.

Meer info

Vraag je AR-specialist gerust om meer informatie. Ook kun je direct contact opnemen met AR Bedrijfsontwikkeling via info@ar-bedrijfsontwikkeling.nl of tel 0317-499500.

Harold Vogels
manager AR Bedrijfsontwikkeling
06-55331109
h.vogels@ar-bedrijfsontwikkeling.nl

Een dag uit het leven van...

Jan van den Bosch

Medewerker klantenservice Voer

Medewerker Jan van den Bosch geeft een kijkje in de keuken van onze klantenservice Voer en vertelt hoe zijn werkdagen eruitzien.

6.30 uur | Opstaan

Na het ontbijt vertrek ik om 7.15 uur vanuit Barneveld naar mijn werkplek in Wageningen met een mooi uitzicht op de haven. Hier werken de collega's van planning en logistiek (bulk en zakgoed) en een aantal van de klantenservice. De overige collega's van de klantenservice werken vanuit Didam, Lienden of thuis. Na begroeting van de collega's start ik de computer op. Vaak staan er nog een aantal orders van de vorige dag open die ik dan afwerk, mits de benodigde informatie (bijvoorbeeld van nutritie) beschikbaar is. Ook zorg ik ervoor dat de eerste zakgoedorders van die dag naar de juiste locatie gaan.

8.00 uur | Telefoonlijn open

Om 8.00 uur wordt de telefoon ingeschakeld. Het streven is om gedurende de dag voldoende telefoonlijnen beschikbaar te hebben om bestellingen aan te nemen en vragen te beantwoorden. Vooral aan het begin van de dag komt het regelmatig voor dat een klant een silo leeg heeft. In overleg met planning zoeken we dan een oplossing om de silo snel weer vol te hebben. Ook komen er telefoontjes binnen van chauffeurs en leveranciers.

9.00 uur | Tijd voor koffie

Intussen zijn er de nodige bestellingen binnengekomen via de telefoon, het webportaal en de webshop. Dit gaat - met de nodige pieken - de hele dag door. In overleg met planning bellen we klanten, bijvoorbeeld over de levertijd, een wijziging van de bestelling of, in het geval van zakgoed, wanneer een product niet op voorraad is.

11.00 uur | Opvolgen afleverbonnen

In de loop van de ochtend wordt het aantal telefoontjes meestal minder. De afleverbonnen van de fabrieken in Barneveld, Lienden en Wageningen heb ik de vorige dag nagekeken en gecontroleerd. De klanten die minder voer ontvangen hebben dan ze besteld hadden, worden door mij gebeld om ze hiervan op de hoogte te stellen. Bij grote afwijkingen wordt een na-bestelling gemaakt.

12.30-14.30 uur | Gespreid pauze houden

Gedurende dit tijdvak zijn onze pauzes gepland. Omdat bereikbaarheid via de telefoon noodzakelijk is, gaan we na elkaar met pauze. De ongeschreven regel is dat ik als laatste pauze houd. Vaak loop ik dan een half uurtje door de Wageningse uiterwaarden.

15.00 uur | Afleverbonnen ophalen

's Middags haal ik de afleverbonnen van de fabrieken in Barneveld en Lienden op bij de afdeling kwaliteit en de bonnen van Maxammon grain gerst bij de collega's van Rijnzate. Ook neem ik de post mee voor het havenkantoor. Als laatste ga ik naar de regelkamer van de fabriek in Wageningen om ook daar de bonnen op te halen. Er is dan ook tijd om de afleverbonnen van de fabrieken te controleren op afwijkende hoeveelheden.

16.30 uur | Nog even pieken

Het laatste half uur van de dag wordt het vaak weer wat drukker en schakel ik bij voor de telefoon, de webshop en de weborders. Om 17.00 uur gaat de telefoonlijn dicht en zijn er vaak nog de laatste orders, die ingevoerd moeten

Jan: "Na bijna 32 jaar als specialist rundvee heb ik 9 jaar geleden om gezondheidsredenen de overstap gemaakt naar de klantenservice Voer. Het eerste half jaar was het even wennen, maar hierbij heb ik veel collegialiteit ervaren van de collega's van de klantenservice en de planning!"

Dagelijks zorgen de medewerkers van de klantenservice dat alles soepel verloopt tussen klant, planning en logistiek. Van vroege telefoontjes tot het verwerken van de laatste order: geen dag is hetzelfde.

worden in D365. Het werk is klaar als alle binnengekomen orders tot 17.00 uur op een correcte manier verwerkt zijn en de telefoongesprekken naar tevredenheid beantwoord zijn. Om 17.30 uur sluit ik af en na een rit van een half uur ben ik weer thuis.

Dit moet je weten over de licentieverlenging

In de afgelopen periode heeft CAF bij verschillende demo's en veldbijeenkomsten van AR de administratie verzorgd voor de verlenging van de spuitlicentie. Deze kennisbijeenkomsten worden beoordeeld door Bureau Erkenningen in opdracht van het ministerie van LNV. Het afgelopen jaar heeft Bureau Erkenningen een aantal wijzigingen doorgevoerd waar we je graag van op de hoogte brengen.

Nieuw administratiesysteem

Op 1 augustus 2024 is Bureau Erkenningen overgestapt op een nieuw administratiesysteem. Licentiehouders hebben hiervoor een nieuwe login ontvangen. Voor kennisaanbieders zoals CAF is de werkwijze voor het aanmelden van deelnemers voor de kennisbijeenkomst en het melden van

hun presentie veranderd. Deelnemers kunnen nu niet meer na afloop van de kennisbijeenkomst worden aangemeld voor de licentieverlenging. Als je een punt wilt krijgen voor de licentieverlenging is het daarom belangrijk dat je je tijdig aanmeldt via www.kennisbijeenkomsten.nl.

App is niet meer actueel

Daarnaast wordt de app van Bureau Erkenningen sinds 1 juli 2024 niet meer bijgewerkt. Actuele informatie, zoals gevolgde bijeenkomsten of de geldigheidsduur van de licentie, is nu terug te vinden in Mijn Groene Erkenningen. Ga hiervoor naar mijn.ibki.nl.

Verduidelijking spelregels

Gelijktijdig met de overgang naar het nieuwe administratiesysteem heeft Bureau Erkenningen een aantal verduidelijkingen doorgevoerd in de spelregels rondom het verlengen van de vakbekwaamheidsbewijzen. Dit heeft gevolgen voor de wijze waarop je je licentie kunt verlengen.

Let op code kennisaanbod

Nieuw is dat elke bijeenkomst en online licentieverlenging gekoppeld is aan een specifiek kennisaanbod met een unieke vijfcijferige code. Vanaf nu is het zo dat je maar één keer de punt krijgt voor het volgen van eenzelfde kennisaanbod. Mocht je dus twee keer een kennisbijeenkomst of online verlenging volgen van hetzelfde kennisaanbod, dan krijg je maar één keer de punt ervan. Check daarom altijd of de vijfcijferige code die wordt vermeld op www.kennisbijeenkomsten.nl niet overeenkomt met de vijfcijferige code van een reeds geregistreerd examen in mijn.ibki.nl. Alle winterbijeenkomsten die wij samen met de CropSolutions-partners in de verschillende regio's organiseren, hebben voor fruitteelt dezelfde unieke code. Akkerbouw, ruwvoer en boomkwekerij/openbaar groen waren afwijkend. Bijeenkomsten zoals in het voorjaar, de zomer of de volgende winter zullen inhoudelijk steeds iets wijzigen waardoor de code ook steeds zal wijzigen.

Digitale CAF

Wist je dat je CAF ook kunt volgen op Instagram en LinkedIn? Via deze kanalen delen wij activiteiten, nieuws en actualiteiten uit de fruitteelt. Teeltadviezen blijven alleen beschikbaar voor CAF-abonnees.

caf_fruitteelt

Centrale Adviesdienst Fruitteelt (CAF)

Verplichte fysieke bijeenkomst

Daarnaast is het voor licentiehouders Uitvoeren en Bedrijfsvoeren vanaf 1 augustus 2024 verplicht om een van de vier punten voor de verlenging van de spuitlicentie te halen via een fysieke Veiligheid & Techniek-bijeenkomst. Als je al genoeg bijeenkomsten hebt gevolgd,

maar het punt voor het thema Veiligheid & Techniek uitsluitend via een digitale bijeenkomst hebt behaald, dan ben je

verplicht om vóór de vervaldatum van je pas alsnog een extra fysieke bijeenkomst over Veiligheid & Techniek te volgen.

Vragen?

Alle genoemde veranderingen of het overgangsbeleid kunnen wellicht vragen bij je oproepen. Neem daarvoor contact op met ons via jvzoelen@caf.nl.

Nieuwe inzichten rondom knaagdierbeheersing

Eind juni is Ctgb ten dele teruggekomen op het besluit om knaagdierbeheersing op agrarische bedrijven door agrarische ondernemers te verbieden. Het product Harmonix Rodent Paste mag wel met de KBA-pas (mits nog geldig) toegepast worden in bedrijfsgebouwen. Dit als uitspraak na een gerechtelijke procedure waarbij sinds november 2020 het wettelijke gebruik van rodenticiden door agrariërs verviel. Overigens blijft certificering via IL&T noodzakelijk in een systeem van Integrated Pest Management (IPM). Momenteel is er nog veel onduidelijk over de spelregels. Wij houden je op de hoogte.

José van Zoelen

administratie en secretariaat CAF

0418-655927

jvzoelen@caf.nl

Precisietechnieken in de fruitteelt: de bal is aan het rollen

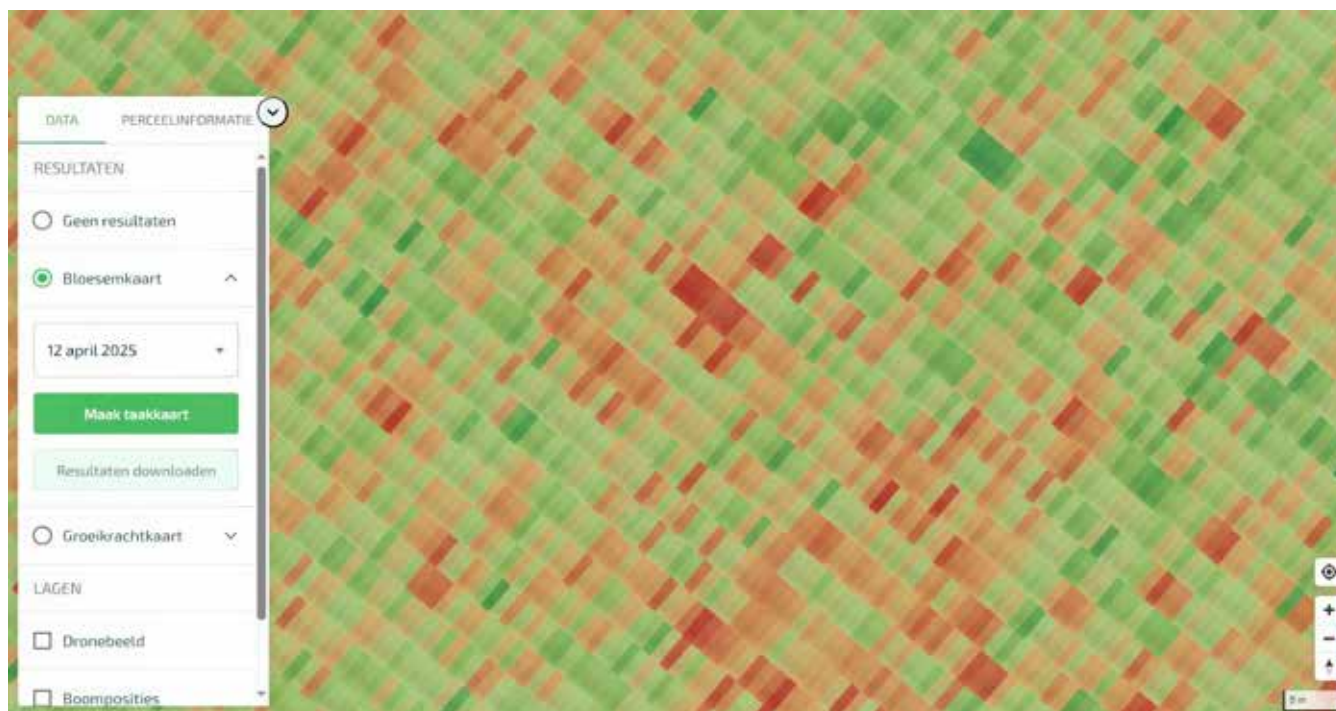
Tot voor kort leek het toepassen van precisietechnieken in de fruitteelt voorbehouden aan een select groepje voorlopers. Daar lijkt nu verandering in te komen. Steeds meer fruittelers zien kansen en mogelijkheden in het toepassen van nieuwe technieken.

De pioniers die enkele jaren geleden begonnen met het toepassen van precisietechnieken, richtten zich vooral op boomgericht wortelsnoeien en bloesemdunnen op basis

van taakkaarten. De techniek ontwikkelde zich snel, de brede toepassing liet nog wat op zich wachten. Tot zo'n anderhalf jaar geleden. Inmiddels zien we dat steeds meer telers precisiedunning gaan toepassen. Het vertrouwen in de techniek groeit, de basistechnieken worden steeds beter beschikbaar en de technieken zijn eenvoudiger toe te passen. Oftewel, het is een stuk laagdrempeliger om met precisietechniek aan de slag te gaan. Een ontwikkeling waar we als CAF ook erg blij mee zijn.

Lees verder ➤

Figuur: Bloesemkaart

Kansrijke precisietoepassingen

Momenteel zien we interessante precisietoepassingen die aan populariteit winnen; twee lichten we er in dit artikel uit.

Boomgericht dunnen met TreeScout

In de afgelopen jaren zijn er goede ervaringen opgedaan met bloesem dunnen bij appels op basis van taakkaarten. Door middel van een bloesembeoordeling per boom kan een teler de bomen met weinig bloemen overslaan tijdens de dunronde en de sterk bloeiende bomen selecteren om een extra zware dunning op uit te voeren. Resultaat van deze techniek: een homogenere vruchtdracht over het gehele perceel. Hierbij heeft het op de markt komen van de camera op de trekker, de TreeScout van Aurea imaging, een vliegwieleffect gehad. Tot vorig jaar waren telers aangewezen op het gebruik van drones voor het in kaart brengen van het bloesemniveau in de percelen. Dat gaf logistieke moeilijkheden, aangezien er kort voor de hoofdbloei gevlogen moest worden en de toepassing vaak de volgende dag al moest gebeuren. Die logistieke druk weerhield telers ervan om de techniek te gebruiken. Met de TreeScout is iedere teler in staat om op eigen gelegenheid de bloesemwaarneming op eenvoudige wijze uit te voeren. Vervolgens kan de teler via de beschikbare platformen (zoals van Aurea imaging en Agromanager) met een paar muisklikken de bloesemkaart omzetten naar een taakkaart en ermee aan de slag. Op pagina 42 en 43 lees je hoe de familie Van Eck met de TreeScout werkt en wat hun ervaringen zijn.

Sputen op boomcontouren

Een andere technologische ontwikkeling die we graag onder de aandacht brengen is het gebruik van sproeien die met camera- of lasertechniek de contouren van de boom bepalen en enkel de spuitdop openen als er daadwerkelijk een boom

aanwezig is. Enkele jaren geleden bracht H.S.S. als eerste een spuit op de markt die op basis van het aanwezige bladgroen de doppen aanstuurde. Dit systeem heeft enkele belangrijke voordelen. Ten eerste kan het, afhankelijk van de boomvorm, een behoorlijke middelenbesparing opleveren. Er wordt immers niet meer 'in de lucht' gespoten als er open ruimtes zijn tussen de bomen. Ook wordt mogelijke drift sterk verminderd, waardoor deze spuitmachines sneller in de DRT-klasse 99 (driftreductieklasse van 99%) vallen. Daarbij is het randrijprotocol van de spuitmachine een stuk minder ingrijpend en ingewikkeld dan bij sommige conventionele enkelrij-spuitmachines. Een derde voordeel van dit type spuitmachine is het gebruik van zogenaamde PWM-dophouders. Bij deze dophouders kan voor iedere dop onafhankelijk de afgifte geregeld worden. Dit heeft als voordeel dat de afgifte bijvoorbeeld onder in de boom hoger ingesteld kan worden dan in de top van de boom, op basis van de aanwezige bladmassa. Afgelopen seizoen zagen we naast H.S.S. ook andere merken, zoals KWH en Munckhof, op de markt komen met spuitmachines die op basis van LiDAR-techniek (met laserlicht) de spuitdoppen kunnen aansturen op de contouren van het gewas. Het gebruik van deze techniek is afgelopen winter toegenomen, doordat meer telers erin hebben geïnvesteerd. Zij willen voorbereid zijn op de toekomst, zowel wat betreft precisiesproeien als het behalen van DRT-klasse 99.

Gijsbert Hakker

specialist CAF

06-55144460

ghakker@caf.nl

Graaninname 2025

Ook dit jaar neemt AR granen, peulvruchten en korrelmais 65% in. Deze regionaal geteelde gewassen (gangbaar en biologisch) verwerken wij in ons voer. Per gewas bieden we verschillende mogelijkheden van prijsvorming aan.

Het verkoopsysteem voor de regulier geteelde granen is voor de komende oogst als volgt:

Lange pool: geldt alleen voor tarwe. De pool loopt veertig weken tot ongeveer mei 2026. In deze periode wordt iedere week 1/40 deel afgezet. Er wordt een voorschotprijs uitbetaald.

Korte pool: geldt voor gerst en korrelmais 65% (voor de productie van CCM). De looptijd is tien weken. Er wordt een voorschotprijs uitbetaald.

Dagprijs: geldt voor triticale, rogge, haver, veldbonen, erwten en biologische producten.

Voorverkoop: afgelopen jaar is er voor het eerst ervaring opgedaan met de voorverkoop via de Matif. Dit zetten we dit seizoen door.

Verkoopsysteem biologisch geteelde granen

AR neemt ook biologische granen in. Dit gebeurt tegen dagprijs.

Innamelocaties

Je kunt je granen dit jaar leveren in Doetinchem, Neerijnen (Loonbedrijf Den Boesterd) en Wageningen. Overige innamelocaties zijn alleen in overleg mogelijk. Tijdens de graanoogst hanteren we ruimere openingstijden. Op argroep.nl/graaninname lees je welke granen waar ingenomen worden en wat onze openingstijden zijn.

Graan in bewerkte vorm terugontvangen

Het is ook mogelijk om granen te leveren en in bewerkte vorm terug te ontvangen. Dit kan onder andere als gemalen of geplette granen, Sodagrain of als Maxammon grain gerst.

Aanmelden

Wanneer je het graan aan ons wilt leveren, hebben wij enkele gegevens van je nodig. Scan de QR-code voor de graaninnamecondities en de formulieren of kijk op argroep.nl/graaninname.

Wanneer het digitaal invullen niet lukt, kun je de formulieren ook printen, met de pen invullen en per e-mail (plant@argroep.nl) of post opsturen naar AR Plant.

Terugblik poolprijs 2024

Afgelopen jaar hebben we een mooie poolprijs gerealiseerd. Doordat we de granen ontvangen op de locatie waar we de granen verwerken, kunnen we de kosten laag houden en een goede prijs uitbetalen.

Edwin den Boesterd

voorlichter akkerbouw

06-13288584

e.denboesterd@argroep.nl

Reportage

Fruittelers Marco en Bjorn van Eck telen met innovatieve technieken

Marco (links) en Bjorn van Eck bij hun spuit-tractorcombinatie met de TreeScout.

In het Gelderse Batenburg hebben vader Marco en zoon Bjorn van Eck een appelbedrijf van 23,5 ha. Voor de teelt maken ze gebruik van de nieuwste technieken met camera's en gps. Dat bespaart tijd en middelen en levert meer fruit op van betere kwaliteit.

Marco van Eck (53) komt van een melkvee-houderij in Maasbommel die later door zijn broers is overgenomen. Zelf had hij indertijd een stukje grond met 2,5 ha fruit in gebruik. In 1993 nam hij in Batenburg een pachtbedrijf over met 7 ha fruit, voornamelijk appel en een klein beetje peer. Dat breidde hij in de loop van de jaren uit naar 23,5 ha met alleen appel (14 ha Elstar, 7 ha Red Prince en 2,5 ha Wellant) en voorzien van een beregeningsinstallatie. In de loods hebben ze koelruimte voor 800 ton ULO-bewaring. Voor Bjorn (22) was het altijd al duidelijk dat hij de fruitteelt in zou gaan. Met het mbo-diploma Teelt en techniek niveau 4 van Yuverta Geldermalsen op zak, stapte hij bij zijn vader in het bedrijf. In principe doen ze het werk met z'n tweeën. Marco doet vooral de administratie en de koeling, Bjorn neemt de precisietechniek met gps voor z'n rekening. De rest van de werkzaamheden doen ze samen. Ze hebben twee spuiten, dus ook de spuitwerkzaamheden kunnen ze verdelen. Marco: "Dat is wel handig hoor! In 3,5 uur zijn we klaar." Het fruit verkopen ze via The Greenery, het sorteren laten ze doen.

TreeScout met camera's en gps-systeem.

Waar ik nu sta, vergeleken met waar ik vandaan kom, is best bijzonder.

TreeScout

Bjorn vindt het mooiste aan zijn werk de afwisseling, het buitenwerken en vooral de techniek. Hij omarmt de innovatieve, datagestuurde techniek. Sinds begin dit jaar werken ze met de TreeScout, een box op de tractor met vier camera's, twee aan elke kant. De camera's scannen de bomen, tellen de bloemen en meten de groei. Zo kunnen ze precies bepalen waar vruchtdunning of wortelsnoei nodig is en waar niet. Op basis van taakkaarten en gps passen ze boomspecifieke behandelingen toe, tot nu toe nog alleen dunning bij Elstar. Bjorn: "Omdat Elstar veel verschil tussen bomen laat zien, is daar de grootste financiële winst te behalen. Voor Red Prince en Wellant is boomspecifieke groeiregulering veel interessanter. Je kunt de groei meten en op boomniveau het wortelmes activeren voor wortelsnoei. Door met de TreeScout de bomen gericht te behandelen, werken we toe naar uniformiteit in de boomgaard en daarmee naar een hogere productie." Marco is tot nu toe erg tevreden: "Voor dunning behandel je alleen de volle bomen die het nodig hebben en de 'dunne' bomen sla je over. Ik kan nu al zien dat aan de 'dunne' bomen meer appels hangen. Op deze manier dunnen bij Elstar (14 ha) gaf een besparing van 50% op de middelen, zo'n €1.900. Komende herfst laten we het wortelmes ombouwen voor de boomspecifieke wortelsnoei."

Aandacht

Door de overvloedige neerslag van vorig jaar valt de aantasting door vruchtboomkanker dit jaar tegen, vooral bij Elstar. "Maar het wisselt per perceel", constateert Bjorn. "Vooral de oudere bomen vertonen veel scheutkanker. Bij de jongere valt het nog mee. We frezen en knippen het weg en voeren het af. Met sanitatie houden we de infectiedruk laag." Marco benadrukt dat een goede oogst begint met aandacht voor het gewas. "Je moet het gewas goed in de gaten houden en oog hebben voor ziekten en plagen. Erbovenop zitten en direct reageren. John Kusters, onze voorlichter vanuit AR, houdt ons daarbij af en toe de spiegel voor. Hij is onze sparringpartner richting een goede oogst. Ik ben al vanaf 1993 klant bij Kusters, indertijd nog bij Johns vader. John heeft mij geleerd om voorzichtiger te zijn met spuiten, geduld op te brengen en soms iets aantasting te accepteren. De natuurlijke vijanden kunnen namelijk ook het een en ander opruimen. We hebben slechts één middel tegen bloedluis, maar dat gebruik ik liever niet. Dat kost mij te veel natuurlijke vijanden. Toen wij toch een keer wilden spuiten tegen bloedluis, adviseerde hij ons om dat níet te doen. Dat advies hebben we opgevolgd en dat heeft goed uitgepakt. Gelukkig hebben we veel oorwormen in de boomgaard,

als natuurlijke vijand van de bloedluis." Aandacht voor het milieu vinden Marco en Bjorn zeker belangrijk. Bjorn: "We gebruiken steeds meer driftreducerende technieken." Ook passen ze feromoonverwarringstechniek toe om minder gewasbeschermingsmiddelen te hoeven gebruiken en zo natuurlijke vijanden te sparen.

Bijzonder

Marco is trots op wat hij heeft opgebouwd. "Waar ik nu sta, vergeleken met waar ik vandaan kom, is best bijzonder. We hebben telkens wat kunnen uitbreiden en alle percelen zijn aaneengesloten." Bijzonder is ook dat ze alleen appels telen. Maar binnenkort komt daar verandering in en gaat Bjorns grote wens in vervulling: 2,5 ha Red Prince gaat plaatsmaken voor Conference. Bjorn: "En we leggen daar gelijk fertigatie onder. Wellicht doen we dat op termijn ook wanneer we opnieuw appels gaan planten. Hagelnetten staan eveneens nog op mijn verlanglijstje, maar dat is iets voor de lange termijn."

Tekst: Joliete van Eijden

Fruitteeltbedrijf Van Eck

Wie: Marco (53) en Bjorn (22) van Eck

Wat: 23,5 ha appelteelt

Waar: Batenburg

Zo zorg je voor een topkuil

Na een wat droge en koude start is de mais nu volop aan het groeien.

De regen en hogere temperaturen zorgen voor ideale groeiomstandigheden voor een maisplant.

Vanaf de start doen we ons best voor een goede maisopbrengst met een optimale kwaliteit. Denk aan de rassenkeuze, het sturen op de juiste bemesting door middel van een grondonderzoek en het tijdig uitvoeren van een onkruidbestrijding in combinatie met AminoBoost om de stress van de plant te verminderen. Zo doen we er alles aan om kwalitatief en smakelijk ruwvoer te telen. De vraag is: hoe houden we dit vast tijdens de oogst en het in- en uitkuilproces?

Inzet inkuilmiddel

Op veel plekken hebben maiskuiten last van broei. Dit is van invloed op de smakelijkheid en de kwaliteit van het ruwvoer en daarmee ook op de melkproductie. Om broei en schimmel te voorkomen of sterk te verminderen is ons advies om gebruik te maken van een kuiltoevoegmiddel met broeiremmende werking. Zo blijft de kuil fris en smakelijk en is er een maximaal behoud van zetmeel.

Het risico van broei en schimmels

Schimmels zijn nooit helemaal te voorkomen in een maiskuil. De onderkant van een maisstengel is vaak een bron van schimmels en vervuiling.

Maar denk ook aan bladvlekkenziekte, builenbrand en/of kopbrand die op een perceel kunnen voorkomen. Verder zien we in de praktijk dat kuilen soms relatief snel geopend worden. In veel gevallen is de mais dan nog niet optimaal geconserveerd. Doordat de kuil dan nog niet stabiel is neemt de kans op broei toe. Bij het openen van de kuil komt er zuurstof bij slapende gisten en schimmels, waardoor die worden geactiveerd. Door broei gaat het voer rotten en stinken en daarmee gaan de smakelijkheid en voederwaarde hard achteruit.

Behoud zetmeel in de kuil

Het gebruik van een inkuilmiddel is meer dan alleen het voorkomen van broei en schimmels. Groeikracht, een adviesorganisatie voor ruwvoerteelt, heeft in 2020 een onafhankelijk

onderzoek gepubliceerd waarin verschillende inkuilmiddelen in de maiskuil werden getest. Bij dit onderzoek werd de voederwaarde bepaald bij de oogst en vervolgens op 300 dagen. Het resultaat? De onbehandelde balen hadden na 300 dagen 9% minder zetmeel. De balen behandeld met Pioneer 11A44 verloren geen zetmeel. Oftewel: het inkuilmiddel deed zijn werk!

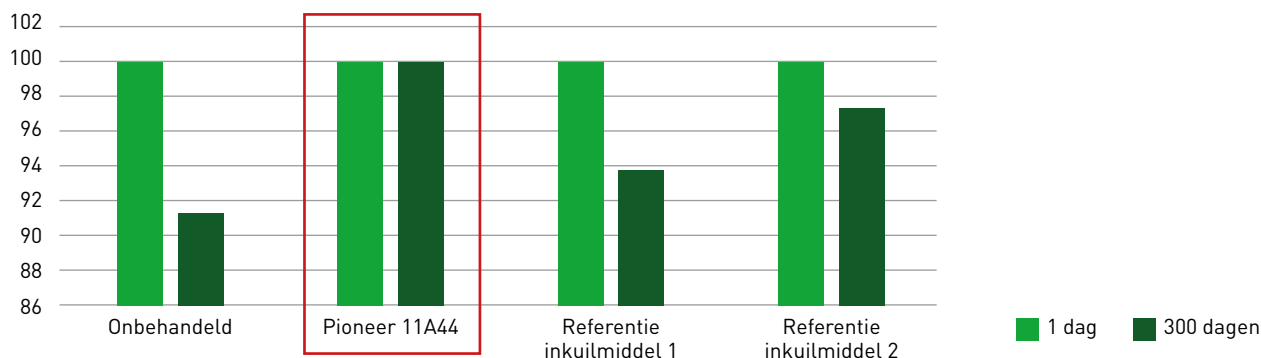
Sneller de nieuwe maiskuil openen

Om broei- en schimmelvorming tegen te gaan en een stabiele kuil te krijgen met voldoende rendement, moet een maiskuil minimaal zes weken gesloten blijven. Snel openen kan het risico op broei vergroten. Het inkuilmiddel Pioneer 11C33 Rapid React is een combinatiemiddel (conservering en broeiremming) en is specifiek ontworpen om de opwarming van de kuil te verminderen. Het middel heeft een zeer snelle broeiremming, waardoor de kuil al na 14 dagen geopend kan worden.

Voorkoopactie inkuilmiddelen mais

Pioneer: 11A44, 11C33: van 1 augustus tot 15 september 2025 €4 korting per klein potje.

Ecosyl: Ecostable, Ecocool: van 15 augustus tot 18 oktober 2025 20% korting voor AR-klanten, vraag hiernaar bij je regiovoorlichter.

Kg zetmeel per baal t.o.v. inkuilduur.**7 tips voor een optimale maiskuil****Tip 1: Bepaal het optimale oogstmoment**

- Zolang je boven de kolf groen blad ziet, kan de kolf nog afrijpen.
- Zodra je het zwarte puntje onder in de maiskorrel ziet, is deze afgesloten en rijpt de korrel niet verder af, dit is het optimale moment om te oogsten.

Tip 2: Varieer in haksellengte

- De optimale haksellengte is 6 tot 8 millimeter. Hoe droger de mais, hoe korter je moet laten hakselen.
- De toplaag van de kuil kun je korter hakselen zodat je deze beter kunt verdichten.
- Streef naar een volledige verpulvering van de korrel, dit zorgt voor een betere benutting in de koe.

Tip 3: Voorkom grond en verontreiniging in de kuil

- Houd een stoppellengte aan van minimaal 20 cm.
- Bladvlekkenziekte, builenbrand en kopbrand vormen een bron van schimmels. Een inkuilmiddel is noodzakelijk als je mais met schimmels inkuilt.
- Zorg dat de machines met schone banden bij de kuil rijden en lossen.

Tip 5: Rijd je kuil goed aan

- Het aanbevolen machinegewicht op de kuil is een kwart van de aanvoersnelheid.
- Start met de percelen dicht bij huis en eindig met de percelen op afstand. Zo is er meer tijd om de bovenste laag goed te verdichten.

Tip 6: Dek je kuil goed af

- Voorzie de zijkanten van de sleufsilo van wandfolie.
- Gebruik extra onderfolie voor het beste resultaat.
- Gebruik de juiste kwaliteit folie met een hoge zuurstofdichtheid.
- Zorg voor voldoende afdekgewicht op de kuil met bijvoorbeeld zand of een bijproduct.
- Kuilnetten beschermen folie tegen vogelschade en ongedierte en zorgen voor extra gewicht.

Tip 7: Uitkuilen met maximale zorg

- Zorg voor een minimale voersnelheid van 2 meter per week om broei te voorkomen.
- Gebruik uitkuilapparatuur die zorgt voor een strak snijvlak, zodat er zo min mogelijk zuurstof de kuil kan binnendringen.
- Verwijder losse voerresten voor het snijvlak.

Tip 4: Kies het juiste inkuilmiddel met deze tabel

Mais	Product	Dosering	Artikelnr.	Conservering	Broeiremming	Snelle opening kuil
Voorkomen van broei	11A44	Vloeibaar 2 liter/ton	80328		xxx	
	Ecocool	Vloeibaar 2 liter/ton	89329	xx	xx	
Snelle opening	11C33	Vloeibaar 2 liter/ton	83523	xx	xx	xxx
	DA Ecostable	Granulaat 500 gram/ton	89309	xx	xx	xxx

Willine van Deuveren-Brouwer

voorlichter akkerbouw en ruwvoerteelt
06-12222314
w.brouwer@argroep.nl

Hoe kies je de juiste groenbemester?

Het is alweer tijd om na te denken over de groenbemester die na de teelt ingezet wordt. Het is belangrijk om hierin een weloverwogen keuze te maken; de groenbemester is immers van invloed op de bodemgezondheid, wat de basis vormt voor een rendabele teelt.

Wil je na de graanoogst in augustus of september nog drijfmest uitrijden, dan ben je verplicht om daarna een groenbemester te zaaien. Dit vanggewas moet minimaal acht weken aanwezig zijn. Op zandgrond moet deze zelfs tot 1 februari blijven staan, tenzij je in de herfst nog een winterteelt gaat zaaien. In 2025 geldt de versoepeling dat dit vanggewas voor de eco-regeling 'groenbedekking' in de winter mag doodvriezen.

Stikstofkorting

Bij snijmaisteelt op zandgrond moet voor 1 oktober overal een groenbemester gezaaid worden. Bij de teelt van overige gewassen geldt een stikstofkorting als de inzaai voor 1 oktober niet gelukt is (zie tabel 1). Deze stikstofkorting moet het volgende jaar worden opgenomen in de mestadministratie. Ook voor de eco-regeling 'groenbedekking' en 'verplichte inzaai groenbemesters bouwland op kleigronden' zijn er dit jaar diverse wijzigingen.

Kijk goed of dit op jouw bouwplan van toepassing is.

Bij bepaalde gewassen, granen, graszaadteelt en koolzaad kun je extra stikstofruimte krijgen wanneer het vanggewas voor 1 september gezaaid is. Het moet dan wel tot minimaal 1 februari blijven staan. Ook goed om te weten: een onbemest vanggewas gezaaid voor 1 september kan dienen als rustgewas. Meer informatie vind je op de website van RVO.

Doelen groenbemester

Een groenbemester kan meer doelen dienen dan alleen de mogelijkheid tot bemesten en het voldoen aan de wet- en regelgeving. Voor de juiste keuze is het belangrijk om het doel van de groenbemester helder te hebben.

Organische stof opbouwen

De resten van het groenbemestergewas zorgen voor de opbouw van effectieve organische stof in de bodem, wat resulteert in een verbeterde bodemvruchtbaarheid, vochthuishouding en structuur en een rijker bodemleven. Een groenbemester kan - afhankelijk van de soort, het zaaitijdstip en tijdstip van oogsten/onderwerken - tussen de 400 en 1.100 kg effectieve organische stof leveren.

Tabel 1: Stikstofkorting

Inzaaidatum	Korting op stikstofgebruiksnorm
2 t/m 14 oktober	5 kg N/ha
15 t/m 31 oktober	10 kg N/ha
Vanaf 1 november	20 kg N/ha

Structuur verbeteren

Groenbemesters beïnvloeden de bodemstructuur door organische stof en door beworteling. Iedere plant heeft zijn eigen wijze van beworteling. Ze maken de bodem goed los met hun wortels en zorgen voor een goede zuurstof- en vochthuishouding.

Aaltjesbestrijding

De meeste schadelijke aaltjes leven onder de grond en tasten de wortels van gewassen aan. De inzet van de juiste groenbemester kan helpen bij het bestrijden van de aaltjes. Kies je echter de verkeerde groenbemester, dan kan het aantal schadelijke aaltjes juist toenemen. Let er daarom op dat de groenbemester geen waardplant is voor schadelijke aaltjes zodat ze zich niet gaan vermeerderen. De aaltjespopulatie zal zo op een natuurlijke manier afnemen. Er zijn zelfs groenbemesters die in staat zijn om schadelijke aaltjes volledig af te doden.

Stikstofbinding

Zeker nu de bemestingsnormen weer zijn aangescherpt, is het noodzakelijk om met behulp van groenbemesters stikstof te binden aan de bodem. Een groenbemester kan bijvoorbeeld stikstof in zich opnemen en 'over de winter heen tillen', zodat deze in het voorjaar benut kan worden. Het wordt ook steeds interessanter om een mengsel te kiezen met vlinderbloemigen, omdat deze stikstof in hun wortelknollen opslaan en vrij laten komen in de bodem. Zaai bijvoorbeeld na de maisteelt Power Hybride of Italiaans raaigras in combinatie met inkarnaatklaver.

Biodiversiteit verhogen

Groenbemesters die de biodiversiteit verhogen zijn vaak samengestelde mengsels die de positieve eigenschappen van verschillende groenbemesters combineren. Bovengrondse biodiversiteit zie je terug in verschillende soorten planten met een variatie in bloeiwijze. Dit trekt insecten aan die voor bestuiving zorgen. Ondergronds zorgt een mengsel voor verschillende manieren van beworteling en afgifte van wortellexudaten, wat de biodiversiteit onder de grond bevordert.

Niet-kerende grondbewerking

Er is steeds meer aandacht voor groenbemesters in combinatie met niet-kerende grondbewerking (NKG). De bodembedekking is bij NKG veel belangrijker dan een massaal bovengronds gewas. Doordat er niet geploegd wordt, mag het groenbemestergewas in het voorjaar de grond niet uitdrogen en moet de grond gemakkelijk te bewerken zijn. Dit vraagt om een groenbemester die goed kapotvriest en geen hele sterke zode vormt.

Voederwinning

Voor veehouders zal het veelal gewenst zijn om een groenbemester te kunnen vervoederen. Als men na de hoofdteelt een weloverwogen groenbemester/vanggewas zaait, dan is het mogelijk om hier in het vroege voorjaar een snede ruwvoer van te oogsten. Deze groenbemesters bestaan vaak uit grassen, eventueel aangevuld met vlinderbloemigen.

Keuzehulp

In onze folder 'CropSeeds Groenbemesters 2025' vind je zowel enkelvoudige als meervoudige mengsels, met daarbij de doelen waarvoor ze geschikt zijn. Ook vind je een aaltjesschema en aanvullende info om de juiste groenbemester te kiezen. Wil je sparren over de keuze voor een groenbemester? Vraag dan je teeltadviseur, hij of zij denkt graag met je mee.

Scan de QR-code voor de folder.

Bert van Hoek

adviseur akkerbouw/veehouderij
06-57314567
b.vanhoek@argroep.nl

Hoe is de stand van jouw grasland?

Door beperkte bemesting en extreme weersomstandigheden kunnen de grasmat en de kwaliteit van het gras verslechteren. Soms is het nodig om het grasland te vernieuwen of door te zaaien. Of dit zo is bepaal je door de kwaliteit van het grasland te beoordelen. Hoe en wanneer kun je dit nu het beste doen?

Het klinkt als een hele klus, twee keer per jaar alle percelen door lopen. Maar het kan ontzettend veel opleveren. Heb jij goed in beeld wat de staat is van je grasmat?

Grasmat beoordelen

Vanuit de trekker zien we best wel wat maar vaak zijn we te druk met andere dingen waardoor we niet voldoende stilstaan bij de kwaliteit van de grasmat. Het is raadzaam om twee keer per jaar, in het voorjaar en begin augustus, de tijd

te nemen om de percelen door te lopen en te beoordelen. En voor een extra paar ogen lopen onze specialisten graag met je mee.

Wat zie ik?

Van een afstandje lijkt alles misschien goed en groen, maar hoe is het nu wanneer je met beide laarzen in het perceel staat?

- **Goede grassen:** in de grasmat willen we vooral goede grassen zien

met veel VEM en grassen die laat gaan bloeien, zoals festulium, Engels raaigras en Italiaans raaigras.

- **Verkeerde grassen** vormen vaak een stille vijand van een gezonde grasmat. Soorten met een lagere voederwaarde zijn onder andere vossenstaart, kweek, witbol en straatgras. Deze grassen hebben in een jong stadium een redelijke voederwaarde, maar komen al snel in bloei en verliezen dan hun voederwaarde.
- Ook **onkruiden** komen we steeds vaker tegen in de percelen. Vanwege de beperkte bemesting en het niet mogen bespuiten van de randen langs de slootkanten zie je de onkruiden vaak vanuit daar het perceel in trekken.
- **Open plekken:** ook weersomstandigheden hebben invloed, denk aan droge periodes maar ook de nattigheid van afgelopen jaar had zijn effect. Hier en daar zijn sporen gereden die voor open plekken zorgen en deze worden in hoog tempo gevuld door onkruiden en verkeerde grassen.

Kijk tijdens je ronde door het land goed naar het aandeel goede grassen in het weiland.

Tabel: Regels graslandvernietiging.

	Januari	Februari	Maart	April	Mei	Juni	Juli	Augustus	September	Oktober	November	December
Kleigrond	1 jan - 31 jan					1 feb - 15 sept				16 sept - 30 nov		1 nov - 31 dec
Veengrond	1 jan - 31 jan					1 feb - 15 sept				16 sept - 31 okt		1 nov - 31 dec
Kleigrond met derogatie in NV-Gebied	1 jan - 31 jan					1 feb - 15 sept				16 sept - 30 nov		1 nov - 31 dec
Veengrond met derogatie in NV-Gebied	1 jan - 31 jan					1 feb - 15 sept				16 sept - 31 okt		1 nov - 31 dec
Zand- & lössgrond	1 jan - 31 jan		1 feb - 10 mei		11 mei - 31 mei	1 juni - 15 juli	1 juni - 31 aug	1 sept - 15 sept		16 sept - 30 nov		1 dec - 31 dec

Toelichting klei- & veengrond	
	Graslandvernietiging is verboden.
	Graslandvernietiging is toegestaan. Stikstofbemesting mag alleen als uit grond(scheur)monster blijkt dat de stikstof in de grond te laag is voor het gewas dat je gaat telen.
	Graslandvernietiging is toegestaan als direct daarna tulpen, krokussen, irissen of blauwe druifjes (muscari) worden geplant.
	Graslandvernietiging is toegestaan als het eerstvolgende gewas geen gras is.
Toelichting klei- & veengrond met derogatie in NV-Gebied	
	Graslandvernietiging is verboden.
	Graslandvernietiging is toegestaan. Stikstofbemesting mag alleen als uit grond(scheur)monster blijkt dat de stikstof in de grond te laag is voor het gewas dat je gaat telen.
	Graslandvernietiging is toegestaan als direct daarna tulpen, krokussen, irissen of blauwe druifjes (muscari) worden geplant.
	Graslandvernietiging is toegestaan als het eerstvolgende gewas geen gras is.
Toelichting zand- & lössgrond	
	Graslandvernietiging is verboden.
	Graslandvernietiging is toegestaan als je direct daarna een stikstofbehoefte gewas zaait. Stikstofbemesting mag alleen als uit grond(scheur)monster blijkt dat de stikstof in de grond te laag is voor het gewas dat je gaat telen. Teel je direct na het scheuren consumptieaardappelen, fabrieksaardappelen of maïs? Dan hoeft je geen grondmonster te nemen, maar mag je 65 kg minder stikstof gebruiken per ha die je scheurt. De korting geldt niet als je het gras vorig jaar hebt ingezaaid als vanggewas na maïs of niet-vlinderbloemige groenbemester.
	Graslandvernietiging is toegestaan als je direct daarna gras zaait.
	Stikstofbemesting mag alleen als uit grond(scheur)monster blijkt dat de stikstof in de grond te laag is voor het gewas dat je gaat telen.
	Graslandvernietiging is toegestaan als je volgend jaar lilles of gladiolen zaait en direct na het scheuren een aaltjesbeheersend gewas inzaait (Japanse haver, <i>Tagetes erecta</i> of <i>Tagetes patula</i>).
	Graslandvernietiging is toegestaan als je direct daarna gras zaait. Je moet dit melden bij RVO en je moet rekenen met een korting van 50 kg per ha op de stikstofgebruiksnorm. Je hoeft geen grondmonster te nemen.
	Graslandvernietiging is toegestaan als je direct daarna tulpen, krokussen, irissen of blauwe druifjes (muscari) plant.

Hoewel dit overzicht met zorg is opgesteld, stelt AR Bedrijfsontwikkeling zich niet aansprakelijk voor beslissingen of handelingen gebaseerd op de verstrekte informatie.

20%-regel

Is het aandeel kweek, verkeerde grassen of onkruid groter dan 20% dan is het verstandig om de grasmat dood te spuiten en te vernieuwen (zie tabel Regels graslandvernieuwing). Benut dit moment gelijk om storende lagen te verhelpen en de pH op orde te brengen door kalk te strooien. Het vernieuwen van matig grasland naar nieuw grasland kan veel opleveren. Voor 1 liter melk is er circa 450 VEM nodig. Het verschil tussen goed en matig grasland is 4,6 kVEM. Dit resulteert op jaarbasis in een verschil van 10.000 liter melk.

Wanneer doorzaaien?

Wanneer er in het perceel geen kweek-gras aanwezig is, maar wel andere onkruiden zoals ridderszuring en paardenbloem, kan er gekozen worden voor een onkruidbespuiting en daarna doorzaaien. Met het nieuwe middel Proclava is dit nu

ook mogelijk in grasklaver. Bij grasland met kruiden kan er gekozen worden voor een onkruidbespuiting met een spot-sprayer. Een geslaagde onkruidbestrijding zorgt ervoor dat er – op de plekken waar het onkruid vertrekt – kale plekken in het weiland ontstaan. Het is verstandig om deze stukken door te zaaien met een doorzaaimengsel. De beste periode hiervoor is het najaar. Ook de machinekeuze speelt een rol in het resultaat. Dit hangt af van de grondsoort en weersomstandigheden.

Keuze grasmengsel

Voor de inzaai van grasland kun je bij ons terecht voor onze Extra-mengsels. Deze mengsels zijn samengesteld met de beste rassen van de rassenlijst, met minimaal een 8+ voor roest en met voor ieder gebruiksdoel een geschikt mengsel. In de afbeelding onder

aan deze pagina zie je welk mengsel bij welk gebruiksdoel past. Dit is ook het moment om een klavertoevoeging te overwegen. Zeker omdat er steeds minder bemesting mogelijk is, kunnen vlinderbloemigen een aanvulling zijn voor de stikstoflevering aan het gras.

Vragen?

Heb je vragen over graslandvernieuwing of wil je dat er iemand meekijkt? Onze teeltadviseurs helpen je graag verder!

Willine van Deuveren-Brouwer

voorlichter akkerbouw en ruwvoerteelt
06-12222314
w.brouwer@argroep.nl

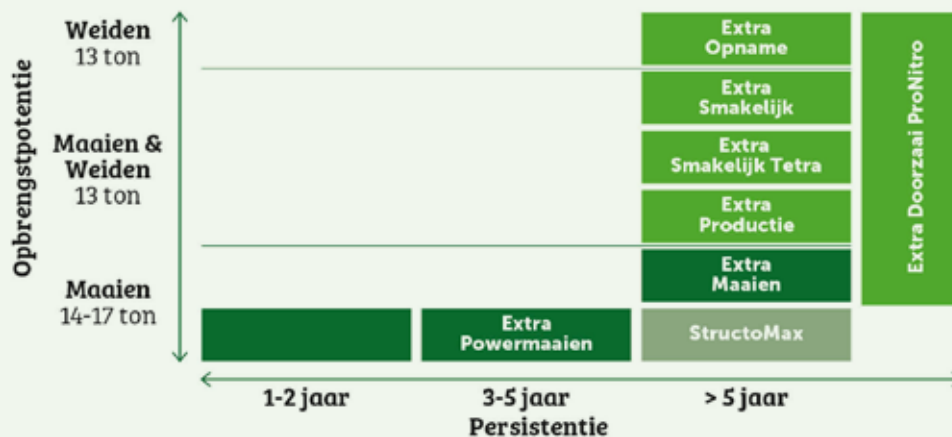
Graszaadactie

AR heeft het beste en smakelijkste grasrassenpakket van Nederland. Tot en met 17 oktober ontvang je een gratis slagroomtaart bij afname van 195 kg Extra-graszaad.

De Extra-grasmengsels zijn samengesteld met de beste rassen van de rassenlijst. Ieder jaar evalueren wij onze Extra-grasmengsels op basis van de rassenlijstgegevens. Daarnaast doen wij samen met de kweker onderzoek naar de voederwaarde-eigenschappen waaronder de eiwit- en suikergehaltes en de verteerbaarheid.

Scan de QR-code voor informatie over de actie.

Bemesten zonder stikstof?

Soms is een stikstofbemesting niet toegestaan of niet wenselijk, bijvoorbeeld vanwege de regelgeving. Je kunt dan andere meststoffen inzetten om de bodemvruchtbaarheid te ondersteunen.

We zetten ze voor je op een rijtje:

1. Organische mest (met een laag stikstofgehalte)

- **Compost:** rijk aan organisch materiaal, verbetert de bodemstructuur en het bodemleven. Bevat wel wat stikstof, maar in trage, beperkte vorm.
- **Stalmest (oud/verwerkt):** bevat vooral kalium, fosfaat en organische stof. Werkt traag en geleidelijk.

2. Kalium

- Essentieel voor de wortelontwikkeling en de opbrengst.
- Gebruik bijvoorbeeld **Kali 60- of Kali 40-meststoffen** zoals patentkali of Nakamag. De meststoffen uit de Grasmest AR-reeks bevatten ook in veel gevallen kali, zoals de Grasmest AR Kali.
- Voordat je kali gaat strooien is het goed om te weten wat de bodemvoorraad is. Voer hiervoor een bodemanalyse uit.

3. Kalk (pH-verbetering)

- Kalk verhoogt de pH en maakt voedingsstoffen beter beschikbaar.
- Dit is onder andere belangrijk voor de opname van fosfaat.

4. Zwavel, magnesium en sporenelementen

- Zwavel is nodig voor eiwitvorming. Kies bijvoorbeeld voor Grasmest AR Zwavel of Kieseriet.
- Magnesium is essentieel voor de fotosynthese.
- Sporenelementen zoals koper, zink en borium kunnen in specifieke gevallen nodig zijn.

5. Graslandbeheer

- **Kruidenrijk grasland** of klaver (rode of witte klaver) kan stikstof binden uit de lucht.
- Goed maaibeheer en een doordachte beweiding zorgen voor hergroei en bodemgezondheid.
- Beperk bodemverdichting: dit beïnvloedt de opname van voedingsstoffen.

Tips voor bemesting zonder stikstof

- Laat regelmatig een **bodemanalyse** uitvoeren.
- Focus op **bodemgezondheid**: organisch materiaal, bodemleven en structuur zijn essentieel voor een gezonde bodem.
- Gebruik **groenbemesters** of klaver om stikstof op natuurlijke wijze te fixeren.
- Overweeg het roteren van percelen om de belasting per stuk land te beperken.
- Soms is niet stikstof de beperkende factor, maar is er bijvoorbeeld een watertekort waardoor het gras niet of matig groeit.

Scan de QR-code voor onze bemestingsfolder.

	GRASMEST AR	N tot	NH ₄	NO ₃	K ₂ O	SO ₄	Na ₂ O	MgO	Se ppm	Cu	Co	NW G
03119	Grasmest AR Zwavel	24	12	12		15						-30
03124	Grasmest AR Kalium	19	11	9	12	9		2				-7
03115	Grasmest AR Natrium	20	11	9		9	10	2				-6
03116	Grasmest AR Maxima	20	11	9		9	10	2	10			-19
03150	Grasmest AR Smakelijk	18	11,5	8,5	6	8	6	3				-19
03111	Grasmest AR Compleet	18	11,5	8,5	6	8	6	1	9	0,2	0,01	-8
03151	Grasblend AR Uniek	20	12	8	5	12	5		6			-15

	NA-/ KALI-/MAGNESIUMMESTSTOF	N	NH ₄	NO ₃	K ₂ O	SO ₄	Na ₂ O	MgO	CaO	Se ppm	Co	NW B	NW G
03611	Graszout Blauw						50					-1	-1
03612	Graszout Rood (kobalt)						50				0,3	-2	-2
03614	Graszout Geel (selenium)						50			60		-1	-1
03152	Nakamag Magnesia Kainit				11	10	27	5				-1	-1
03425	Kali 60				60							-2	
03421	Kali 40				40	12,5	4	6				0	
03433	Patentkali				30	42		10				-2	
03650	Kieseriet korrel						50	25				-2	

Raajmond Krabbenborg

specialist rundvee

06-53944034

r.krabbenborg@argroep.nl

Zomerpuzzel

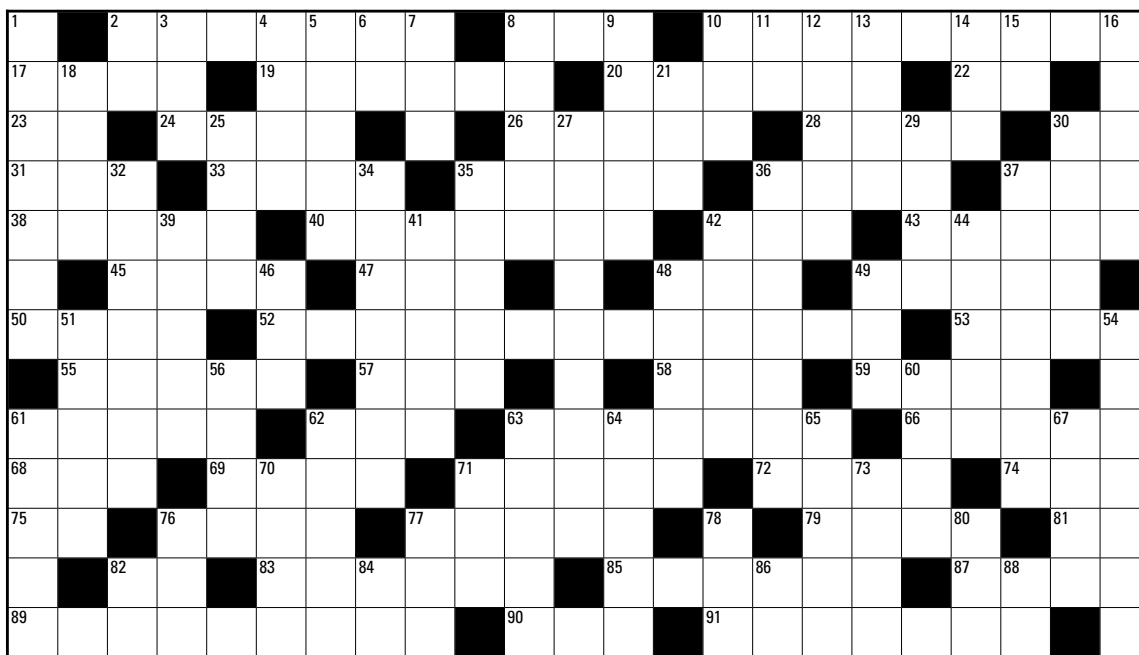
Ga er maar goed voor zitten: hier is onze traditionele zomerpuzzel! Om kans te maken op een cadeaubon kun je de oplossing mailen naar communicatie@argroep.nl of via de post opsturen naar Redactie Uniek, Antwoordnummer 377, 6700 WB Wageningen (postzegel niet nodig). We wensen je veel puzzelplezier!

horizontaal

2 mis **8** nuchtere bestuurder **10** opslagplaats **17** buisje van zacht metaal **19** suppoost **20** vrouwelijk dier **22** water in Friesland **23** voegwoord **24** Mexicaanse maïspannenkoek **26** lichaamsholte **28** kol **30** landbouw-werktuig **31** deel van de borstkas **33** ontvangzaal **35** heibel **36** duizend gram **37** wier **38** werkelijk **40** droom-beeld **42** geheel gevuld **43** rustperiode **45** insgelijks **47** vogel **48** graskluit **49** breedte **50** te verrichten werk **52** uurwerk **53** omstreeks **55** broos **57** afwijzing **58** elektrisch geladen deeltje **59** deel van een schip **61** strijd-perk **62** blaasinstrument **63** een piepje laten horen **66** kerkelijk gezang **68** regel **69** afspringend vuurdeeltje **71** vereerd symbool **72** bergplaats **74** niet zoete wijn **75** Universiteit Twente (afk.) **76** parachutist **77** kind **79** smaakorgaan **81** oude maat **82** paardenslee **83** sport **85** goor **87** touwkleurig **89** keukenkruid **90** herkauwer **91** watervogel.

verticaal

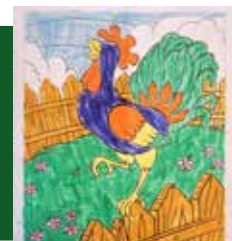
1 rally **2** laagwater **3** Rotterdamsche Electriche Tram **4** grote batterij **5** knoflooksaus **6** politieke partij **7** klok-slag **8** fragiel **9** oud vrouwtje **10** goed **11** dun van lucht **12** niets **13** beklemd **14** schoolopgave **15** lidwoord **16** graansoort **18** verbond **21** oceaan **25** vloeibare mest **27** deel van het been **29** manuscript **30** houtsoort **32** kalmeren **34** jaarboekje **35** borstbeeld **36** hoofdofficier **37** brandstof **39** houtsoort **41** zilvergaren **42** in over-vloed **44** woonplaats **46** in orde **48** werktuig **49** weefsel van een spin **51** zijweg bij een autosnelweg **54** sport-vereniging **56** vulkanisch product **60** niet bezet **61** hemelsblauw **62** deel van een viool **63** zuivelproduct **64** Europese vrouw **65** staat **67** bewerkte dierenhuid **70** zeezoogdier **71** voorzetsel **73** bestuurder van Venetië **76** pluspunt **77** pul **78** hoofddeksel **80** erfactor **82** voetbalclub uit Alkmaar **84** gelid **86** muziknoot **88** geluids-drager.

91	46	47	30	90	70	48	15	23	35	46	39	89	15	30	84	11	28	51	89	54
49	39	53	29	20	57	2	57	65	46	80	28	25	90	15	30	53				
80	23	57	64	20	7	23	57													

Winnaars kleurplaat

Wat hebben we weer een kunstwerkjes binnengekregen. De winnende kleurplaten zijn van: **Davey Hoogsteen** uit Nij Beets 5 jaar en **Maike Blankenstijn** uit Lienden 9 jaar. Van harte gefeliciteerd! De prijs is inmiddels naar jullie opgestuurd.

Is biologische vleeskuikenhouderij een optie voor jou?

Er is veel vraag naar biologisch pluimveevlees van Nederlandse bodem. Hierdoor biedt de biologische vleeskuikenmarkt volop ruimte voor uitbreiding. AR is een belangrijke speler in deze keten en in samenwerking met partners weten we waar de kansen in de biologische vleeskuikenhouderij liggen.

We zijn op zoek naar ondernemers die een locatie hebben waar pluimvee gehouden kan worden en die tevens een buitenuitloop kunnen realiseren bij de stal(len). Een overdekte uitloop is geen vereiste.

Voordelen

- Eén aanspreekpunt
- Goed te combineren met andere bedrijfstakken
- Door middel van quickscan mogelijkheden vergunning snel in beeld
- Volledige begeleiding vanuit AR
- Goede rendementen, transparante prijzen

Neem vrijblijvend contact op met:

Anouk Hannink, 06-13792683 of

a.hannink@argroep.nl

Hans Ebbers, 06-53209947 of

h.ebbers@argroep.nl

Hoofdkantoor

Rijnhaven 14, Wageningen,
Postbus 610, 6700 AP Wageningen
T 0317-499599 | info@argroep.nl

AR Voer

T 0317-499510 | voer@argroep.nl

AR Plant

Zandweistraat 20, Waardenburg
Postbus 610, 6700 AP Wageningen
T 0418-655944 | plant@argroep.nl

AR Biologisch

T 0317-499575 | biologisch@argroep.nl

AR Bedrijfsontwikkeling

T 0317-499500
info@ar-bedrijfsontwikkeling.nl

AR Coproducten

T 0316-293966 | 06-10546974
info@ar-coproducten.nl
www.ar-coproducten.nl

AR Paard

T 0317-499595 | info@arpaard.nl
www.arpaard.nl

CAF

T 0418-655927 | info@caf.nl | www.caf.nl

Rijnzate

T 0317- 499542 | info@rijnzate.nl
www.rijnzate.nl

Welkoop-winkels AR

Barneveld | Didam | Elst | Geldermalsen
Putten | Veenendaal | Wijk bij Duurstede
Woudenberg | Wageningen | Zaltbommel

www.argroep.nl